

اولو تانرين آديلا

دي رسام

«دنيوز»

دي رسام
يازان: حسين اقبالين

چاپ نوبہسی: 2004-2005
یاہیم ائی: انتشارات امیر المومنین

<<گېرىش>>

دوشوندم كى گلهجك و يارمچىق سفرىنى
بىتېرىب بىر ايسلامغىش گۇيرچىنه - كى
ناودان باشىندا گونشه سارى يووا
سالمىشىدى - دوعا يازىب و اوشاقلىق
اۋيۇنچوقلارنى عۇمور دوواريىنى
دالداسىندا بوراخىب كۇچەجكدىر!
اۋنو ايللر بۇيو ائله اۋجور
آنلامىشىم - بىر كسىلمىش آغاجىن كۇكسو
اوستونده - آغىر كۇلگهسى ايله ،
اللرى، گۇز ياشى ايله دۇلو - كى بىر
دوشمەمىش حادىثە دەن خبر وئىردى. بو
ائله اۋ ايشە بنزەيىردى كى بىر اوشاق
قارداشىنى ايتىرىب ، اينانيلماز و
حزىن بىر اۋپرانىن رەبىرى ايله اوز بە
اوزونده بىر شاهزادە كسىلمىش آغاج
كۇكسو اوستونده اينتىظار چكىردى.
دۇغرودان يالنىز دئسەيىدىم سنى
سئويرەم بىر اۋيونويدو نىيە كى بو
سۇزون هيجانى اۋقده رايدى كى اۋنو
دئمەمىش دەن اوزومون و اللرىمىن
قىورىشماسىنى حىس ائدىردىم.
يۇلدان كئچەنلرىن آياق دۇيونتوسو و
بو ياشايشىن اوزون خصومتى بلکہ بىر
ناغىل ايمىش. بىر اۋيۇنچوك تۇپراق
آلتىندا قويلانغىش و اۋنون كۇلگە

كىمى يالنىش چىغىرماقلارى، باغچانين
هر طرفيندەن سوزەركن بىرى گلىب اوع
اويونجوقو آغىر اياقلارى ايله اياقلايا
و بىر گنچەر موسافىرىن جاوابسىز
سورولارىنى كى سورموشدو:
«ننجه يادىمدان چىخارىم، من كى اونو
سئويرەم!»

بىر يارىمچىق باخىش كىمى بوراخىش و
يالنىز اوز بارماقلارىنىن تجزىه
اولماسىنا فىكىرلەشە! بونو ايللر
بويى بونىدان اونجه ايسلانمىش
گوزلرى ايله بىر اتوشگەنىن دالىسىندان
منه اوخوموشدو و من او موسافىرايدىم
كى بو اتوشگەنىن آلتىندا اورەگ
سىخىنتىلارىمى سايىشىدىم. اينانا
بىلمىردىم كى آتام ائلە بوجور
اينانمىشدى كى اللرىن كؤلگەسىنى سون
پورتەسىنىن سىنەسىندە بوراخىب
كۇچسون!

ايندى كى منىم ننجه آدلىمىمدا
اوتورموشدو مندە اوزومو اونون شەلا
گوزلرىندە گۇروب بىر اينانىلماز
حادىثەنىن آغىرلىقىنى اورەيىمىن
خستەلنمىش چىگىنلرىندە حىس
اىدىردىم، بلکہ ايللر بويى بونىدان
قابق بو خىياوانىن اتەيىندە

گۈزلىرىنىن سايە چىكىن قىلم ايله مېن دۇنە
يازمىشىدى:

«دېلى رسام!»

و بو دىلىلىك اىستەر اىستەمز آتا -
بابادان قالان بېر يادىگار كىمى
اورەيىمى اۇجوندا سىخىمىش بېر جىرىق
بۇرك باشىما قۇيموشدو!

ائلە اۇنا گۇرە تام پۇرتەرەلرېمىن
آلتىندا دوداقلارېمىن ماتىكى ايله
يازىردىم:

«دېلى رسام!»

... و اىمضالايدىم، بو ماوراى اۇ
حىس ايدى كى اللرىنىن سىخىنتىسى
كۇلگەسىندە اىز قۇيموشدو و گۈزلىرىنىن
پۇرتەرەسىندە يازمىشىدى:

«دېلى رسام!»

... و بېر اوزون قولاق حىوان باغچانىن
آغىر سۇرولارىندا باتمىش، مست اولوش و
يارىمچىق شاللاقدان اۇترو لوت اولوش
قاچمىشىدى. بو حادىئەنىن بىردەن بىرە
اوز وئرمەسى هله خستەلنىمىش
الرىدەن اۇنجه تام موسافىرلرېمىن سس-
سىرىندە بېر سۇرو كىمى اىز قۇيموشدو!

اۇ گلمىش اوشاقلق دويغولار يې
يئىدەن دىرلىدىب ، پورتىرەلر يېن
التىندا ايضا ويرمىش:

«دلى رسام!»

سۇنرا دلى اولوش! بىر قرەش يېن
تانينامىش، بئلى بوكوك، اللرىندە
بىر دستە قىزىل گول سوسموش! ھمشە باش
اشاغي! بىر جاوان موسافىرىن ياشىل
بارماقلارى، جادانىدا قىرمىزى
ساياقى، سرىن بىر دردلە دووارلاردا
يازدىم:

«منىم رسىم لىرىمى دوشونون، من سىزى ستورىم!»

... و ھىج كىم دىقت ائتمەمىش!
ائلە ھمشە بئلە ايدى! اۇز لوتلويومو
اوتاقىمىن دلى جىغ جىغىن جىغىن
آراسىندا آنلايىردىم! گوزگولرىن
قباغىندا ائلە اينسانىن تىزە
ياشايشا آياق قويماسى و نىجە
ياشاماق زامانى، دويغوسوز و دردى!
جىغ جىغا دئمىشدى:
«سوساندا ائلە بىل كى قورخولارىم
اورە يىمى شىشىدىر! قورخورام بىر
قارا قارقا دووار دالىندا
گىزلىنە..»

من گولوشدوم :
«جیغ جیغاجان! یاشاییش بوسبوتون
سنن سسینه اینانیب، سن ائله بیر
یالانچی چوبان کیمی قیشقیریبسان!
سانکی هنج کیم دادینا یئتمه ییب
یالنیز بیر قارا قارقا دووار
دالیندا سوسموش سنی اینتیظار چکر!»
ائله ، همشه بئله ایدی! و من اؤز
لوتلویومه اینانیمشدم، اینسانلارین
اوره گلیرینی چکمهک منه چوخ
راحاتی ایدی! نییه کی من اونلارین
یانقلاریندان تام روزگارلارینی
اوخویما بیلردیم، گاهداندا
پورتره لرین آلتیندا یازیردیم:

– «سیزه جادو اندیلر!»

گاهداندا اونلارین گولمه کلرینه
گولمه ییم گلیردی! نه قارقا اینانمیشدی
کی بیر جوت دی بولبول قیرمیز چیراغین
سؤنودا یاشیللیق اینتیظاری چکر نه
ده جیغ جیغا ، کی یاریمچیق ماهی لارینی
اوخوسون!

... و بو کس یلمیش آغاج کؤکسو
اوستونده بیر آدام اؤتورموش اوقدهر
کی آغاجی کؤکدهن کسمیشدیلر، سؤنرا
کؤمور اولماق اوچون یانمیش و کؤمور

ساتان ايستي گولوشلريني منيم تام
رسيملرئله برابر اؤز اوره يئنده
قويلاميش و دئمئشدير كي بئريسي
گلهدير. اما من بيليرديم بئري گلهدجك
و گلئمش يئئدهن بئر آغاج ائمئش، آغاج
بؤيوموش و تام پئغمبرلر بو آغاجين
آلتئندا بئر بؤيوك سايقا اگئلئمش و
من بو پئغمبرلرين دلي رسامي كي
دليليگئمي بئرجه بئرجه سؤيوق تۇپراقا
باغئشلادئم و بئر ياشئل كؤلگه باشئمين
اوستوندن گئچدي!
پؤرتره

گلدئم، اؤتدوم بئر كسئلئمش آغاج
كؤكسواسئونوده ، دفتريي آچئب
اؤزومله زارافات ائتدئم، گولدوم،
گؤزلريم ياشا دؤلدو، گؤزلريي

دۇلاندىرىپ آداملارین بۇش بۇشونا گل گئىدىشلىرىنى ایزلەيىپ گولومسەدېم، آغاچین كسىك بۇغازیندا بىر نىچە گول قۇنچالانىش ایللیب اۇنلاری دۇیونجا حیس ائتدېم، گوللر كوسوب مندەن اوز دۇندەردیلر.

پاركین قیراغیندا بىر نىچە لال كىشى بىر-بىرلرینە تئز-تئز سۇز دئییىپ اللرینی اۇینادیردیلار، پارکین ایچریندە دە هله نىچە قۇجا كىشى اۇتورموش سحرین گوموش ساییقیندان فرحلەنیردیلر و گۇزلری یاریمچیق آچیلمیش یالنیز گۇیە باخیردیلار. نىچە موسافیر دئیهسن تزه آرابادان یئنىمیش جانتالاری گونش رنگیندە ، چارقادلاری آغ - آپپاغي بىر آدرس دالیسجا گزیردیلر و هر كیمسەیه یئتیریب بىر سۇرو سۇروردولار، و جاواب وئرنلر گاهدان گولوب گاهداندا قۇللارینی بىر ساییقا اوزالیدیپ یۇل گۇستیردیلر.

آرابالارین توستوسو سحرین گۇیچك و ماراقلی اوزونو قارالیدیپ خیاوانلارین دۇلو اۇلدوغونا گۇره اوتقونا-اوتقونا یۇل گئیدیردیلر. خیاوانلارین قیراغی دا آداملارین

ايزدىجامينا تاب گتىرمه مېش هاوانى
بۇغاناق و اىستى ائتمىشدى.
بۇلدىن گنچە نلردە منە سارى يارىمچىق
باخىب گنچمىشدىلر ، دئىسە سن
اىتمىشلىرىن دالىسىجا گزىردىلر.
رنگلرېمى يان-يانا دوزوب آياقى
دوردوم: «من رسام ، شكىلىنىزى
چكرم ، هله چۇخ گۇزەل ، چۇخ ماراقلى
، يادلاردا قالان! آغ - قره و»
بىر اوشاق گندە-گندە اللرى آتاسىنىن
اليندە يارىمچىق منە باخىب
گولومسەدى ، مندە گولدم! نىگران-
نىگران گۇزلىرىندەن بىر شكىل چكىب!
ننچە آتدىم قاچىب ، ننچە اولدوز
اوجوب جىرىق بۇركوملە قاباقلارنىدا
دوردوم!
:« باغىشلاين! بو سىزە بنزەير!»
دئىسە شكىلى آتاسىنا وئردىم ، آتاسى
گولدم ، بىر ننچە قره پول جىبىنىن
دىبىندەن چىخارىب اللرىمە باسدى ،
سۇنرا اللرىمى اللرىندە اريتدى! و
يئنىدن گولومسەدى! مندە گولدم!
پوللارى جىبىمىن تركىنە آتىب جىرىق
بۇركومو باشىمدا ترپىدب گولە-گولە
اۇز يئرىمە قايتدىم!

بېنېدەن ھاراي تېدېم:

« من رسامام ، شكيلينيزي چكرەم ! ھلە
چۇخ گۇزەل ! چۇخ ماراقلې ! و ... »
ائللە اۇ سـۇيوق و قـارائليق
گونلرئيدە دە آتام مينلرجه منيم
شكيليمي چكميش، بئر كاموا بۇرك
باشيما تۇخوموش آنامللا گولوشدو !
ايندئسە خۇروز بانلايشيندادا اۇنلار
بوخودان اۇيانمازلار كي منيم نئجه
دئلنمەييمي گۇرەلر و نئجه
اۇلدوغوما آغلايالار ! بونلار ائللە
منيم گوندەليك فيكىرلرئيم و ايتگين
ھاياتيم اۇلوش ھمشە اۇزومو تاپماقا
چالئشئقلارئيم ايدي !

بئر گون گرەك قاباقئمدا قورولان
كۇرپولرئين ھامئسئني ائزلەيئب و اۇز
ياشايشيما ال تاپام ! منيم آتام
كئيم اۇلدوغونو و آنام نئجه
گئتمەيئني بئلمەك بو سادەليكدە
دئئيلدي ! ومني خئاوان قئراغئندا
بوراخمالاري گۇرەسن ندەن ائمئش ؟ ! مەئر
آجلىق و اۇلوم نەقئدەر چئرگئين و
قۇرئمالئ ايدي كي بو آداملاري بئر-
بئرلرئئين جانئنا سالاركن اۇز
ائستكلرئني تونلامئشلار !

سادەجە بىر گون بو چىسگىنلىكلر
آرادان گىتمەلىدىلەر، بونو مندە
بىلىردىم و منىم جىرىق بۇركوم و
يامانغىش آيىق قىابىلارىملا
پالتارلارىمدا!

آتام ھلە گىردە كىدەن سئويلى قىزىنى
قايب قىچاركن من آتىن دالىسىندان
ئىرە دوشموش و سئوگىلى باجىم
روزگارنى بىر خنجرە باغىشلامىش آتاملا
دونيانىن بوتون اربابلارى اىلە
دۇشموشدولر و بو آرادا ھانسى شكىل
بىزىم ماجرامىزدا اىز قۇيورسا نە من
باجىمى گۇرموشدوم و نە باجىم مىنى
دوشوموشدو. مىنى اۇزومدەن يازىق بىر
اينسان ياشاتمىش و اۇز رنگلرىنىن
دالىسىجا سوروموش و باجىمىدا...!
آخ نە بىلىم! بلكە گىردە كىدەكى ارباب
اۇنو سئومىشسە اۇزو اىلە
بۇيلاندىرمىشىدى!

اىكىنچى ياشايشىم بىر تۇزلو يۇل
كىمى ھلە خىالىمدا اىزى وار! آما
منىم اۇ بۇيوك آتام و انام داھا
يۇخويىدولار! گون چىخاندان گون
باتانادەك مىنىم سۇروم بو دونيانىن
بوتون يازىقلارىندان آتاملا انامى
اىزلك اىدى! :

« باغيشلاين! منىم ايسىتكلې
سئويگىلرېمىن سۇن سسىنى ائشىدەن
وارمى؟! »

بو سۇرو منىم تام پۇرتەرلرېمىن
سۇنۇندا گۇرونوردو!

□□□

من بېر گون اۇنلارې تاپىدىم! آما
بالنىز بېر دۇلو تۇپراق آلتىندا كى
سسلرې هئچ اربابىن قولاغىنى كار
ائتممىش و منە هئچ آنا لاي-لاي
اۇخومامىش!

سانكى ياشايشىم بوسبوتون بو لاي
لاي ايلە اۇلوم قۇخوسونا دۇلموش! :

« باغيشلاين! »

□□□

بېر باشقا ال ايچرىندە بېر نئچە جىرىق
پول گۇزلرېمىن اۇنوندە آچىلدى:
« اۇغلوم! منىم طالعىم ندىر؟! »

اۇز يئرىدە ترپنىب بۇركومو
باشىمدا يئر بە يئر ائدىب سۇىلدىم:

« آناجان! من طالعه باخان دئىيلم!
من رسامام! شكىل چكەرم، هلە

چۇخ گۇزەل! هلە چۇخ ماراقلې!
اىستەرسن سندنە بېر گۇزەل پورتەرە

يارادىم!؟ »

قۇجا قادين گۇزلىرىنىن ايچرىنىدە بىر
دستە يانلىق كۇمە ايلنمىش -كى
دئىه سن پىغمبر اوچون ياندىرمىشلار و
بىر كىمسه گۇرمەمىشدىر كى پىغمبر
هانسى آغاج آلتىنىدا جنتلىرى
آنلامىشدىر و گىلانارلار باغلارنىدا
هانسى اورەك اۇلومونە آغلامىشدىر! -
توتغون-توتغون سۇيلەدى:

«بىس نەنەنسە خىاوان قىراغىنىدا
اوتوربىسان؟!»

دۇداقلىرىم بىر آن چاتلادى! دئىه سن اۇ
دى پىغمبر اۇدلا - سو اۇرتاسىنىدا
سوسوز قالمىش بىر عسگر كىمى فىرلانىردى:
«ائله بو دونىيانىن ان بۇيوك
طالعىندەن منىم آنام!» دئىه آغلادىم!
سۇنرا فىكرە دالىب اۇز-اۇزومە
دئدىم:

«ايندىسە طالعىنىدە چكە بىلرەم، سنىن
شكىلىن منە طالعدىر!»

قۇجا قادين يئره سرەلنمىش دامنىنى
اللىرىنىدە يىغىب، گۇزلىرىنىن
تۇپراغىنىدا بىر قىرىلمىش عسگر كىمى
ايتىب آياقا دوردو:

«ائله مندە سنىن كىمى بىر يۇلچويام!
آنچاق سئوگى يۇلچوسو، اينسانلىق

يۇلچوسو! يۇلچويا...» دئىه يۇلا
دوشدو.

داھا ئىشىتمە دىم كى گئدە-گئدە اۋز-
اۋزونه ندەن دئىيب ندەن دانىشىردى؟!
هله اووئلدەكى ياشايىشىمدا، آنامدا
ائله بوجور جىرىق-جىرىق بىر دۇنون
ايچرىندە ياشادى! سانكى آيىرى
ياشامادى! آتاملا ياشادى!، سئوگى
دۇنرگەسىندە. چۇخ يوكسك و چۇخ
ماراقلى ياشادىلار! حياتلا
اويغونلاشدىلار، حياتلا بارىشىدىلار،
ائله اۇنلار اينانمىشىدىلار كى گرەگ
يۇخسول ياشاسىنلار، هله آتام
اۋلەندەدە اللرىندەكى بىر نىچە قرە
پول بىزە ياردىم ائتمەدى. آتام كى
اۋلدو، ياشايىشدا بىزدەن كوسوب
اينجىدى، و اۇ يوكسك اولدوزلار بىر
نىچە كەكشان بۇيو چۇرەك دالىسىجا
قاچدىلار و مندە ائله آنامىن جىرىق-
جىرىق دۇنون دالىسىجا قاچا-قاچا
ياشادىم، شىھرىن ان كىچىك
خارابالارىندا ياشادىق، من بىردى
رسام اۋلوش، و اۇ بۇيوك بىر طالعه
باخان! من گۇزلىرىن رنغلىرىندە ايتن و
اۇ اللرىن جىزىقلىرىنى اۋخويان،

بلكە دە بو قۇجا قادىن آنامىن ان
سئوگىلى اىستكلىرىندەن اۇلارمىش!؟
گرەك بوجور آغىر اۇتورمايام، بو
آداملار نەنەنە خىالسىز باخار-
باخماز كىنارىدان سۇزسوز-سئوالسىز
گئچىرلەر؟ بونلار كى اۇزلىرىندە
اىتمىشلر و اىتمىشلىرىنى تاپماقدان
داھا ال اوزموشلر! و بىر تىكە چۇرەك
اوچون قاچمىشلار! يىتتىرمىشلر! يا دا
يىتتىرمىشلر ال اوزموشلر!..
اۇزوملە دارىخىردىم كى داھا نىجە
باغىرام! من گرەك بىللە توتغون
اۇتورمايام دئىە آياقا قالىدىم:
**« من رسام! شكىلىنىزى چكرەم! هلە
چۇخ گۇزەل! چۇخ ماراقلى!»**
ائلە بو گونەلىك چاغىرىشىمدا و
دىلەنەيمەدە اۇز تىكرارىمى
گۇروردوم، كىمسە اىستەير گلمىشدى،
اىستەيمىنەنلەردە گاھدان
اىستەينلەرىن آردىجا اۇنلارىن
پۇرتەرلەرىنە باخمىشلار!
چۇخ يۇرولموشدوم، اۇز دىلىگم هلە
بىر طرفە، بۇغازىمىن توتولماسىدا بىر
طرفە! آخى بو اىنسانلار گرەك هامى
قوولەرىندەن فايدالانىسىنلار، سانكى
من تارىخ دۇنگەسىندە دۇب اۇلموش،

دئيه سن ابدیتده ایتمیشدیم و تاریخه قاریشمیش بیر اینسان اولوشدوم و تام قووه لریمی الدهن وئرمیش بیر قیراخدا سوسموشدوم و بو آداملارین یالنیش باخیشلارینا، یالنیش گئت-گلینه باخیردیم، بیری منی گورموش گولوشدو، بیری کی اینسان بنزه ییشینده یدی، بو یولون اینتهاسیندا بیر کیمسه منی اینتیظار چکیردی، بلکه آتام ائله او آغ-قره اللری ایله یادا آنام او جیریق-جیریق دامنیله! یا او قوجا کیشی کی دیسکینمیش بوغازیندا مینلر چات-چات اولوش زمیلر یووا سالمیش! بو یولدا دوروبلار! گرەك بیر اینسان گلین و منیم ایچریده اوتورسون، منی - منده سسله سین، دللیییمه گولە سین و بو سوسقون اینسانلاری قارانلیق اوزهرینده ن قورتارسین!

چوخ یورولوشدوم و بو کسيلمیش آغاجین کؤکسو اوستونده اوتورموشدوم و اوز خسته لیگیمی قافامدا اریدیردیم، دئیه سن مین ایلدر کی یاغمور یاغمامیش و منیم طالعیمی بیر کیمسه منه دئمە میشدیر. بلکه ده آجلیقدان اوره گیم بئله چوخ سیخیلیردی، آما یوخ! نئجه گون بوندان قابق یاغیش

ياغدى، ھاوا سىم-سىجاك اللرىم
تېترەدى، بۇغازىمداكى تارلار ايسلانمىش،
دۇندو، قافامداكى فىكىرلەر بۇزاردى
ائىلە پايىزىن اللرىندەكى بۇزارمىش
چىنار آغاجىنىن يارپاقلارىتك! ھىچ بىر
اىنسان منىم اىچرىدە باغرىماغا داھا
چالشمادى و رنگلىرىمىن سۇن نفسىندە
كۇچەن قوشلارىن اىزى منى آغلاتدى!
اۇلمايالا لال اۇلوشدوم؟ بلكەدە بو
اىنسانلار دئمىش سادەجە بىر سۇيوق
وورماق اىمىش! آخى اىستەدىم كى يئنىدەن
باغرىم:

«آي اىنسانلار! من رسامام، رسىم
چكرەم سىزدەن، اللرىنىزدەن...»
سىم بۇغازىمدا قورودو بىر باشى كسىك
خۇروز كىمى چابالادىم، آغلادىم، و
آغلاماقىما مىنلر سۇنا گوىلردە يۇل
اىزلەيب گىچدىلر، باش قالدىرىب و
بو سفر بىتگىسىنى اۇز گۇزلىرىلە
گۇردوم.

قالا قاباقىندا نىچە سارى گلەن
اللرىنى، اىستىكلىرىنى
اللرىندەن اوزوب، گۇزلىرى ياشا
دۇلوش دالارىچا سو سىدىلر،
گوزگولردە ساچلارىنى يئتىدى
ساياقا ھۇروب، سۇنرا اوجادان

آغلادىلار! توفنگىلر بارىتلا
دۆلۈش، دئىردىلر بو عسگرلر
زامان اتەيندە قاتلامىش
اورەگلىنە داوا درمان گتىرمك
ايچون گئىردىلر، بلكەدە
يۇلدا دئولرلە دۆيوشمك لازىم
اۇلدو. سۇنرا پايىز قاناتلاريني
بوتون جادالارين اتەيندە
اچىركن عسگرلرين؟ آياق ايزلري
تارىخە باغلامىش، اينتىظار
گۇزلري قاپ-باجاني، بىر
زاماندا بىردەن بىرە ... !
پالچىق دووارلار آغ سۇنالارلا
برابر اوچدو و اۇ ساري گلىنلر
سىرا ايللە دورموش اۇز
عسگرلرينە ھۇي تىيب، شادلىق
اندىپ قاباقلارينا قاچىردىلار و
بو ارادا بىر قادين گۇزلري
ياشلى اۇز ايستكلىسىنى
تاپانمازسا آزجا قالىردى باغري
قان اۇلۇپ اورەييى دۇيونمكدەن
دورسون، اما حايف داھا گئىچ
اۇلوش عسگرلر بىر يۇنتامىش
ھىكل كىمي ھلە دئىەسن نئچە
مىن ايلدىر كى ائلە منىم
ياراتدىغىم پۇرتىرەدە آتلارىنىن

اوستونده اۇز سئوگىلرینه ال
ترپىدىب گولوردولر، گۇرەسن
قايتمايان عسگر منىم آتام
ايمىش يادا ... ! -

بىر جوت مارقلى و ان يوكسك ال
قاباقىمدا گۇيردى. اللره باخدىقجا
شۇقا گلدىم و اۇنون اللرىندەن بىر
گۇزەل پۇرتىرە چكىب اۇنا سارى
توتاندا حياتىم آلت - اوست اۇلدو،
ائله اورەيىمىتك چئشىدىين رنگ آتماسىنى
دا حىس ائتدىم.

دۇداقلارى تېسومله آچىلدى :

«چۇخ گۇزەلدى!»

بو سۇز منىم ايچرىمىدە اۇتدو، اۇت
توتوش اۇجاق كىمى يانيردىم، هله
حياتىمدا هئچ كىمسەيە بئله
باخمىشىم، ياناقلارى بىر آلما كىمى
يانيردى ساچلارى قارانلىق گئجه لره
تاي يئتىدى سىمته هۇرولموش ائله آنام
دئيهن پىرىلر كىمى گۇزەل ايدى و آتام
تىكن اۇ جىرىق بۇرك كىمى گولومساق.
ياشايشىمى بوسبوتون ياندىردى،
خىاوانلار بىرآن باشىما دۇلاندى،
خىاوان قىراغىندان گئچەنلر اولدوز
يىغماق اوچون مىنلر كەكشانلاردا
اوچاركن اوچموشدولار، قارا گىلەلرى

شكىلىمىن باشا باشىندا آغلامىشىدى و
اوزون كىرپىكلەرى بىر خىجر كىمى
اورەيمە يارا سالمىش دئىسەن
دىرناقلىرىنىن اوجونادەك پۇرتەدە
اوزانمىش شكىل پارچاسىنا ايز
سالمىشىدى، و اۇ آغ صۇنالار ھلەدە
باشىم اوستوندەن گىچمىش سىلىرى
دونىلارى بوروموشدو، بلكە بو سارى
گلىن گۇزلىرى آيا دوشموش آيلا بىراىر
اۇلدو و گۇيلىرىن صۇنالارى آتام
دئىەن ناغىلاردا اۇنو بىر پىرى كىمى
قايب قاجدىلار.

بۇغازىم سىناق، اورەيمىم پارتلامىش
سىم چىخار-چىخماز بىر باشى كىمى
خوروز كىمى دئىم:

«سىزىن اوجوندور!»

قاندى يا قانمادى ايشىم يۇخ! آنجاق
حىس ائلەدى كى اۇ پورتەنى اۇندان
اۇترو چكىشم، سۇنرا اۇز-اۇزونە:

«سىن حىاتىن چىرگىنلىرىنە اعتىراض
ئدەرەكن چۇخ گۇزەلدى!» دئىە، بئلە
فىكىر ائتدى كى من ائشىتمەدىم يا دا
آنلامادى كى ھانسى اولدوزلارى دەيمىك
ايچون اوچموشام، گولومسەيىب
باغىرمادىم، اعتىراض ائتمەدىم چونكى
اىستەمدىم اورەيى پارتلايا و بولوت

آلتىندا اللرى قارلا-گولەك
اۇرتاسىندا ايتە يا دا من گۇزلىرىن
ياشىنى بىر ايچكى كىمى ايچم. بىر
اينامالى حيس منە ال وئردى ، گۇزلىرىم
گۇزلىرىنە ساتاشدى، دئەسن زامان
دورموشدو آما شكىل پارچاسىندا
اللىرىم، اللرى ايله اۇينوردو، تۇزلو
و آغىر و قارانلىق هاوا ايچرىندە
تاپدالانمىشىدىم.

بو شەركى قارانلىق ايچرىندە
ايتمىشىدى يالنىز او ايشىق كىمى
گۇرونوردو و من اۇنون ايشىقىندان
ايچمىشىدىم، بلكە دە او بىر ملك كىمى
آيرى كەكشاندىن گلمىش يا دا بىر
اولدوز كى منىم طالعىمە باغلانمىشىدى.
دۇداقلىرى بىر غونچە كىمى پۇزولدى،
دئەسن بىر ەئكل كىمى يۇنتانمىش ايدى
ائلە بىر ەئكل كى اۇنو يۇنتاماق
ايچون دونيانىن ان بۇيوك اوستادى
ايشلمىشىدى. اوزونون رنگى سارالدى
آيرى بىر اولدوز اۇلوشدو، ەلە دامنىن
دەكى گوللىرىننى رنگى دە پايىزلا
قونوشموشدو! يالنىز گىسلىرىنە نئچە
دن دوشموش ملكلىرىن آغ طالعىنە
اۇخشايدى و گۇزلىرىننى دىيى نئچە
دەيقە بلكە دە نئچە مىن ايل قاباق

تېسوموندىن بوزوشموشايدى! دئىھسن
دونىنانىن تام آغىرلىقى اۇنون
چىكىنلىرىندە ايلنمىش، من حىس
ائىدىردىم! نىگران-نىگران لال كىشىلەر
كىمى پۇرتىرەيە باخدىم، آجاق ھىچ بىر
شئى گۇرمەدىم يالنىز بو چىسكىنلىكدە
اۇنون گۇزەللىكىگىنە آرتىش و
ساچلارنىن دەنى اۇنو ملكلرە تاي
ائتمىشدى، اورەيمىم اىستەيىردى سىنىق
بۇغازىملا باغىرىب و دئىھم كى: «گۇزەل
قادىن! بونلار ھامىسى ان گۇزەللىك
نىشانەسىدى!»

گۇزلىرىندەن بىر نىچە داچى ياش
تۇكولوب ياناقلارنىن رنگىنە دە
آرتدى! بىر نىچە داچى ياش دا يئىرە
دوشموش كىرپىكلرى كىمى يئىر دە
اىسلاندى! بىر چشمە يئىردەن باش
چىخارتىدى! بىر گول قۇنچالاندى!
جىبىمدەن بىر دىمال چىخاردىب
گۇزلىرىنە ياخىنلاشدىم! دىمالىمىن رنگى
اۇنون چئشىدىنە ياخىلدى! تىز اللرىم
تىرەك بىر آيرى دىمال چىخارىب جىرىق
بۇركومو باشىمدا تىرىدىب دىمالي
ياناقلارنىنا سورتدوم، اىمىدەن
ياپىشىب آغلادى:

« چك! دونيانين ان گۇزەل قاديني دا قۇجالىدى! جىزىقلا منىم دۇستوم! يئىدەن چك!» دئيه آغلاماق ماجال وئرمەدى.

اللى اسە-اسە جانتاسىندان بىر دستە پول چىخارىب منە سارى اوزالدىب ھۇنگور-ھۇنگور آغلادى! سۇنرا ايىلىب منە گۇزلىرىنن گۇزەسىندەن ايچكى ايچىب كئفلندىم! سۇنرا گۇزلىرىندە ايتدىم! ارىدىم! كول اولدوم! آخى من بىر زامانلار كئفلى اينسانلارنن آغلايشىندان كى ھئىچ واخت اولومە دوشومغە زييدىلر لذت آپاراردىم، آما ايندىسە آيرى بىر لذت منى فيكرە دالمىشدى! ائلە بىر لذت كى اونو دئمك اولمازايدى! ھلە بو كئفلەنمەي پارچا اوستوندى چكك دە مومكون دئىلدى!

يئىدەن چكدىم! شكىلى ائلە بىر فرق ائتمەمىشدى، يالنىز بىر نئچە داغى ياشدا گۇزلىرىنن دىبىنە آرتىردىم، چۇخ سئويلى اولوشدو، يئىدەن چكدىم، بلكە دە ائلە او يئرە سرەلنمىش داشلار قەدەر! كى بىر جىزىق كىمى دۇورەمىزە چكىلمىشدى كى آنجاق تۇپراقدان اولان بىر اينسان بىزە ياخىنلاشماسىن!

يئىدەن چكىدىم! بلكە دونيانين بوسبوتون كهكىشانلاريندا اولدوزلار قدهر! سۇنرا شكىللىرى يان-يانا دوزوب اۇنلارا دىققىتى ايلە باخدى، سۇنرا منە باخدى! سۇنرا آياقى دوروب اللرىدەن ياپىشىب مى اۇز داليسىجا سورودو! دۇداقلارىنن دۇرت - دۇورەسىنە چكىلن رنىگ، ياناقلارىندا داغچىلار سئلە دۇتموش ساچلارىنن آراسىندان بىر باشقا حيات ايزى و سئوگى ماھىسى، غم چارقادي، خىياوانلار قىراغىندا سرىلن مرمى اورەگلر، آياق قابىلارىمىن گئدەر - گئتمز اىستەيى! اىختىيارسىز بىر دىل كىمى اۇنون داليسىجا سوروندوم، هلە رسىم چكىمەلى بو لىظەلرايىدى، گۇرەنلردە دئىەسن مى اۇنون دىسى (Delisi) سانىردىلار! نە گۇزەل فىكىرلىشىردىلر بو اىنسانلار! من دۇغرودان اۇنون دىسى اولوشدوم! چۇخ فىكىرلر باشىمدان گئچدى! - بلكە **آپاردى منىم باشىمى كسىردى!** سۇنرا پئشمانلايىب
:- **آخى منىم كسىك باشىم اۇنون نە دردىنە دەير!** -

قىچىم بىرداشا ايليشىب اوزو اوستو
يئره دەيدىم، من ائله چۇخ يئره
دەيىشىم! رنگى آتدى! گۇلومسەيىب
اۇنا باخىب جىرىق بۇركومو باشىمدا
ترپىدىب آياقى دوردوم! آخى
ايستەمىردىم اۇنون پۇزقونلوغون
گۇرەم، - بلکہ اۇ آتام دئىنەن
نـاغىللارین ان ھئىبـتـى
شاھزادەلریندەن ايمىش! و مندە اۇنون
دلىلریندەن بىرىسى! - بىر نئچە آتدىم
آتاندىن سۇنرا : - اما يۇخ! اۇ
دلىنى نئىلەيىر!؟! - اۇز-اۇزومە
دئىنە اۇنا باخىب گولدوم.

مى خىاوان قىراغىندا بىر ماراقلى
آرابايا مىندىردى! ائله آرابايا كى
ايندىيەدەك مىنمەمىشىم، سۇنرا
خىاوانلاردان گنچىب ، چارراھلاردان
دۇنوب ، كوچەلردەن بورولوب و بىر
بۇيوك آغ عىمارتىن قاباقتىدا دوردو!
قاپىلار اۇتوماتىك آچىلدىلار، دئىسەن
آدام جنتە گىرمىش ، ائله اۇ جنت كى
وعدەسىن وئرمىشلر! و حىيات اۇردا
تزه لنىمىشىدى.

بىزە خۇش گلدىن دئمك اوچون چىنار
آغاجلارى سىرا ایلە اىكى ساياقدا باش

ايميه حاضيرانميش قاپي داليندا دوران
نؤكر بئلي بوكولوش اللرينده بير
دسته قيزيل گول دۇداقلاندي، آما من
اۇ دئيەن سؤزلرين هئچ بيريئي
ائشيتمديم، اوزاقدا بير حاويض
ايچرينده نئچه آغ صۇنا سولاشيرديلار!
و بير نئچه ساري گلين داها نه گؤزلي
ياشلي ايدي، نده نيگران و اللرينده
سو بايداسي دۇداقلاري قونجهلنميش بير
بيلريرينين قولاقلارينا پيچيلداييب
گولوردولر! اۇرادا آتام دئيەن كيمي
اينسانلا حثيوان بيلشميش، ياشايش
ان بؤيوك بير حاديثه ايدي!

پالچيقللا بزەنميش بير عسگرده الينده
گوموش بير چۇماق باشينداكي بؤركوده
گوموشدهن، قۇل قووهتلي بير آز آراي
ساغ طرفده همشه آيدين و گؤزلي آچيق
عيمارتي باشدان باشا ايزلهييدي!
سۇل ساياقدادا بير نئچه آرابا تر
تميز اوچماق ايچون حاضيرانميش، و بيزيم
آراباميز ياواش ياواش سوزولوردو،
هله باشين بۇينونا قۇيموش بنؤوشده
حسرتله بيزه باخيريدي و پاييزين دال
با دالا اتهييندهن تۇكولهن
يارپاقلاري ايزلهييدي! اولمايا من
يوخو گۇروردوم؟! دليلىر كيمي نئچه

سىلله اوزومه چكىب يئىدەن باخدىم!
آما يۇخ! بونلار يوخو دئىلدى! من
دۇغرودان آتام دئىن ناغىللار
شەزادە سىلە دۇست اۇلوشدوم، يادا
.....! ھلە بئله بىر فىكىرلەردەن
اۋترو منىم دۇزوموم يۇخ، يالنىز
باخدىم!

بىر نىچە دىقەدەن سۇنرا من
اۋتورموشدوم! نىچە قادىن و نىچە
كىشى اوز بە اوزومدە اۋتورموشدولار،
قادىنلار چئشىدلرئىندە پۇزقونلوق
گۇرسەنمىردى، ھلە كىشىلرئىندە
پالتارلار ئىنا قات دوشمەمىشىدى، چۇخ
ئىز، اۋتمىزلەردەن كى اۋنلاردان آز
گۇرە بىلرسىننىز! اۋنلار بۇيوك
عىمارتلردە ياشايالار، درىن-درىن
فىكىرلەر و بۇيوك ايشلر گۇرەرلر.
قۇرخودان رنىگىم سارالىب، اورەيىم
چىپىنمادان دورموشدو، منلە-اۋنلار
آراسىندا بىر اوزون مىز واري ايدى!
اوستوللر چۇخ ئىز و ماراقلى، مندە
رنىگىلى و تۇپراقا بزەنمىش، دئىسەن
گولدانلار يارىچىق آچمىش گوللر
تاقچالاردا منە گولوردولر! بۇيوك بىر
سرسرا، بۇيوك اينسانلار اۋندا

ايلىنمىش ! قاپىلار قاباقىندا دوران
بيغى بورما كىشىلەر - اۇ قاپىلار كى
تر تىزايىدى! دئىسەن بو قاپىلار
دالىسىندا مىنلەر آدم باشى
كىسىلەسە ايدى دە بىر ذرە سس اۇنلاردان
چىخماز ايدى- پىنجرەلەر جىنتە سارى
اچىلدىلار! و بو جىنتىن اۇرتاسىندا
بۇيوك بىر حاوىض اچرىندە گۇزەل
گۇزەل قوشلار اۇينايدىلار! مىندە
قۇرخا-قۇرخا اوزومون سارالمىش رىنگى
ايلە ھوروت-ھوروت دلىلەر كىمى
اۇنلارا باخىدىم، ھلە مىن دى
اۇلوشدوم! و بو بۇيوك شەردە يالنىز
بىر دى رسام وار ايدى ، اۇدا مىن
ايدىم! سسىم چىخمازكىن اىستەيدىم
باغىرام و اۇنلارا آنلادام كى مىنلە
سىزىن ھىچ اىشىم يۇخ، مىن بىر يۇخسول
دى رسام ، و سىزىلەر ماراقلى و پارالى
اىنسانلار كى ھەر بىر شىئى اۇزونوزون ،
عاغىللى و بۇيوك و دونىادا ھىچ بىر
غمىنىز يۇخ!

سۇنرا بىر سۇزىلەر ائشىتدىم! :
« سىز اۇنون ياشايشىنا باخماين!»
دئىە ، اۇندان چكىدىم پۇرتىرەلرى
اۇنلارا گۇستىرىب سۇيلەدى:

« اۇ بۇيوك بىر اينساندى! باخىن! بو
ايكى پۇرتىرە منىم دى! بىرى آغلار اۇ
بىرىسى دە گولومساق! و...»
شكىللىرى باغرىنا باسىب آياقا دوروب
و آغلايا آغلايا پىللەلەردەن كى
سسرانىن اۇرتاسىندان اولدوزلارادەك
بىر پۇرتىرە كىمى چكىلمىشىدى، چىخا-
چىخا باغىردى:
«اۇ لالدىر! آما من عاشىقلامىشام! لال
اۇلورسا اۇلسون، يالنىز من اۇنو
سئويرەم!..»
سۇنرا پىللەلەلەرىن دۇنگەسىندە
اىتمىشىدى! اۇنون دالىسىجا بىر آيرى
قادىن دا قاچىدى ائللە اۇدا
پىللەلەرىن دۇنرگسىندە يۇخ اۇلدو!
كىشىلەر اىتىناسىزجا دوروب بىر
قىراقتا مۇبىللىرىن اوستوندا اىلنىب
و اىچكىللىرىنى اىچدىلەر، قادىنلاردا
جىنتىن قاباقىندا اوزبە اوزومدە
هرەسى بىر سۇز دئىيىردى آنجاق منىم
گۇزلىرىم پىللەلەردە قالمىش بۇركومو
تىرىدىب گاھاندا گولوردوم. سۇنرا
اۇتدوم اۇنلارنى هامىسىنىن شكىللىرىن
چكىب يان يانا دوزدوم، اۇنلار چۇخ
گۇزەل ايدىلەر، من گۇزەلىكلەرىنە
آرتىردىم، مستىدىلەر، اۇنلارنى لاپ مست

ائتدىم! گىسلرىنى زىل قارا، گاهداندا
گونشە بنزەر، دۇداقلارنى نار كىمى
قىرمىزى، اورەكلرىنى دونيانىن گونئى و
قوزنى ساياقى كىمى چكىم.
خىاوان قىراغىندا، چاي قىراغىندا،
گوزەل آغاجلارنى آلتىندا، اللرىنى
كىشىلرىنىن اللرىنە وئرىب و دوروب
اوجا-اوجا دلىلر كىمى گولدوم! و
بىر كىمسە گلىب گۇرمەدى كى اۇنلارنى
اۇيۇنچوقلارنى نئجە اوشاقلىق
زامانلارنىدا يالنىز يالنىز بوراخدىم
و اۇنلارنى دەشتلى زامانلاردا
ياراتدىم. كىشىلرىدە لوت چاي
قىراغىندا اوزالدىب رنگىلدەدىم،
اۇنلاردا اۇزلىرىنى گۇرمكەن نئجە آغىر
اۇلوشلار و ھىرسەن آز قالىرسا
پارتلايىب قىزارمىشىدىلار، قاش -
گۇزلىرىنى قىباردىب دئىسەن گۇيون
بوتون بولوتلارنى اۇنلارنىن اوستونە
يىخىلمىش اللرى بوم-بوز اوزلىرى دە
بۇم بۇش لال آداملار كىمى منە
باخىردىلار، كى يالنىز بىردەن اللرىنى
بىر-بىرلىنە چالىب اىكى بىغى بورما
كىشى دئولر كىمى اوجا، باشلارنىن
توكلىرى ساپ سارى اللرى چىرمالانىش،
قۇللارنىن دۇلوسوجا توك و قزىل، ساغ

قۇلاقلار يىنىدىن بىر اوزون سىرقا سالغانىش، قاش قاباقلى و ھىرسلى، دئىھسن آتام دئىھن ناغىللار يىن ان قۇرخولو دئولرىنىدەن ايمىشلىر، پىللىردن آشاغى ائنىب و منە ياخىنلاشدىلار، ھلە مندە اورە يىم اىستە يىردى كى اۇنلاردان اوجا بىر پۇرتە چكىم، سانكى اۇيان بويان اللرىدەن ياپىشىب قىچلار يى يئردەن اوزوب سىررادان گئچىتدىلر، اۇردا دئىھسن اۇ گۇزەل قادىنلار يى داشدان يۇنتامىش ھنىكللرى منە گولوردولر، من دى اۇلوشدوم، قاپىيا دەك ائلە منى اۇجور گتيرىب سۇنرا بىر آشقال سىطىلى كىمى كوچە يە آتدىلار. اىختىارسىز يئره دە يىدىم، آخى حياتىمدا من چۇخ يئره دە مىشدىم! بورنومدان قان سوزە ركن بىركىسە قارا پىلدا اوستومە آتدىلار بلكە يارالارى دەر يىنلىدىب منە دە دللىر كىمى گولسونلر، سسىم چىخمىردى كى اوجادان باغىرام، آياقا قالخىب پىلارى اۇنلارا تونلايىبسا قاپىيا بىر نۇچە تپىك وىرىب كال سسىملە: «من كىمى سىزدەن پارا اىستە مىردىم، نىيە سىز فىكر ائدىرسىنيز كى من

دلىيەم، آخى من رسامام بىر يۇخسول
شكىل چكن، سىزىن شكىلىنىزى چكرەم،
هله دئرلرەده اوخشاسانىز!« دئيه
آغلادىم و سسىم بۇغازىدا قاتلانىب بىر
خۇروز كىمى يالنىز بانلامىشىم، داها
بىلمىردىم نئىلەيم، آنجاق اۇزومو بىر
قىراغا سورويوب اۇتوروب حىزىن-حىزىن
سىزلادىم. هله پالتارلاريم جىرىق،
گۇزلىرىم آلتي قاپ-قارا، اللرىم
سوسقون و بۇركوم باشىمدا رنگىلى و
... دئىەسن قارانلىق گۇيلە برابر
گۇزلىرىمەده بىر قارا پردە چكىمىش دردى
و قۇرخولو درىن بىر يوخويا گئتىم،
بلكه يوخوم منله اۇنو بىر بىرىمىزه
باغلاشدىران اۇلدو و من اۇنون اوچون
بىر اوزون و هئىبتلى دۇن تىكىب
پۇترەسىايله برابر شهرىن ان اوجا
يئرلىندە بىر شهزادەلر كىمى
ماراقلى بىر آرابانىن اۇرتاسىندا
دولاندىرىب، فرحلندىم، بلكەده بو
كوچەنىن دىبىندەن آىرى بىر گۇزەل
قادىن منە موشتولوق گتىردى!

الرىنىن اىستىسىنى اللرىمەده حىس ائتدىم
، ايلان كىمى بىر قارا زنجىر اللرىنە
دۇلانغىش دوستاقىن اوز بە اوزونده
آغلايردىم و زنجىرلىرىن آراسىندان بىر

دسته قىزىل گول، اللرىنى منە سارى
اوزالدىردى، گۈزلىرىم ياشا دۇلموش
ائىلەبىل كى ھەر آن اۇنىدان
اوزاقلاشىردىم، بىردەن بىرە اللرىندە
قىزىل گوللر اۇت توتموش بىر مشعل
كىمى اۇنو بىر موحارىبەيە دعوت
ائىردى، مندە يالنىز اللرىنى اۇنا
سارى اوزالدىب و اۇنىدان
اوزاقلاشىردىم، او قدەر اوزاق كى بىر
نچە دىقەدەن سۇنرا اۇ دونيانىن
اۇباشىندا مندە دونيانىن بو
باشىندايدىم، آما بىلىردىم كى دونيانىن
اۇباشىندان بو باشىنادەك اوزون بىر
زنجىر بىزى بىر بىرىزدەن آيرا بىلمز!-

گۈز آچدىغىم دمەدە گونش اوزومدە
پارىلدادى، آخى دورت بىر يانىما
سپىلەن خىردا پوللار، گ.نشى منىم
اوزومە عكس ائىب و نچە اىستەملى
گۈرونوردولر، گۈزلىرىم يان يۇورەمە
دۇلاندىردىم، اليمدە كى قلملر،
رنگىلر قوجاقىمدا و جىرىق بۇركوم
آنلىمىن چاتار-چاتار چاتلارىندا
ياتمىشىدى، اجتىارسىزجا دوروب
پارالارى تەسە تەسە يىغىب اۋز-
اۋزومە يئر-گۈيە يامان دئىردىم:

« آخي من سندنەن نە ايستەيىردىم؟! مەيەر من نىچە كىشىيەم؟ بىر كىشى؟
ايكى كىشى؟...»
آغلاماق ماجال وئرمىدى ، ايلان چالمىش
بىر دى كىمى اۆز باشىما فىرلانىردىم ،
خىاوانىن گاه اۆتايىنا گاهداندا
بوتايىنا قاچىردىم ، سۇنرا دوروب
اللىمى گۇيە قاخىب اوجادان باغىردىم :
« تانىم! داها بسدىر!»
سسىم چۇخ گورلو و اوجايدى! ائله
بىل كى بىر كال خۇروز كىمى بىر اوجا
دووارىن باشىندا اۆتوروب هلە
آلاهادا ناشوكورلوخ ائىردىم! ائله
اۇجور فىرلانا فىرلانا پوللارى يىغىب ،
سۇنرا اۇنلارى باشىما سىپىردىم ، دئىسەن
آغى دئىيب سىنە ويران زامانلاردا
باشىمىزا سامان سىپەن كىمى! يادا
تۇيلاردا گلىنىن باشىنا نۇغول نابات
سىپەن كىمى، يادا آقانين سىر داشى
اوستە آغلايب ، باشىمىزا گولاب تۇكن
كىمى! هلە خىاوان اوشاقلارى من سىپەن
پوللارى تىز-تىز يىغىب گاهداندا
اۆزوم اۇنلارنى بىرىسىنىن اللىندەن
ياپىشىب بىر اۇووج خىردا پول
اۇووجلارنى باسىب يۇلا سالىردىم! بلكە
دوروب منىم دىلىگىمە باخماسىنلار.

ھردەندە وحشي حئىوانلار كىمى خىاوان قىراغىندا دورانلارىن اوستونە داشلانىب يامانلايردىم! آما گئتىكجە جاماعات چۇخاليردى! ھلە خىاوان قىراغىندا سىرااىلە دوران چىنار آغاجلارىدا گۇزلىرە نئچە برابر گۇرونوب و منە باخىب گولوردولر! يادا خىاواندان گئچەن آرابالارىن تىكرلىنە تىپىك ويرىب يامانلايردىم! اۇنلاردا قارانلىق شوشەلرېنى آشاغا چكىب يارىمچىق باخىب سۇنرا بىر گۇلكە كىمى سوزوردولر، مندە ھىرسدەن دالارىغا توپوروب تئز گئدىب رىنگلرېلە اۇنلاردان حىوانا بنزەر بىر شكىل چكىب دالارىغا تونلايردىم، سۇنرا دالان گولوب، يادا اوجادان باغرىب ھۇنگور-ھۇنگور آغلايردىم!

ھامى دوروب منە باخىردىلار، گاهدان اۇنلاردا يئر گۇويو يامانلايردىلار و منىم دىلىگىمە اعتىراض اندرەكن باشقالارىنى يامانلايب و منىم يۇخ اۇلدوغومو اىستەيردىلر، نئچە سارى گلېن اوز بە اوزدوھكى قاپىدان باش چىخارىب دىل دۇداقلىرىنى تورشادىب سۇنرا مۇحكىم قاپىنى چالدىلار!

گئىدىكجە خياوان ايزدىجاملاشىردى، ھەرە
بىر سۇز دئىيىردى، بىرى منە
ياخىنلاشاندا مندە اۇنا ھوجوم
آپارىردىم، اۇدا قۇرخودان گئىرى
قايىدىباوزاقدان مې ايزلەيىردى! آما
من چكىدىيم پۇرتەرەلرە تعجبوب
ائىدەرکن بىر آز دىلىيىمە شك
ائىدىردىلر! آما من كى دى دئىيىلدىم!
من عاشىق اۇلوشدوم، آنام دئمىش :-
عشقىن نئچە اوزو وار! بىر اوزو
دىلىكىدى، دى اۇلسان عشق سنىن اوچون
شېرىن و سئومىلى اۇلار! يۇخسا عشق ال
چاتماز بىر شئى دئىيل! عاشىق اۇلسان
يئتىرەرسن! اوچارسان! تاپارسان!
سۇنرا دا كۇر پئشمان اللرىنىن
اوستوندى بو عشقى تومارلايىب
قولقلارىنا لاي-لاي دئىەرەسن! يادا...-
آخ! ھاردا سان آنا! قالمادىن
گۇرەسن!..؟

بو رۇيالار مې بىر قىراقدا چىنار
آغاجىنىن آلتىنىدا اۇتوردوب ،
بۇينومو چىيىنلرمە قۇيوب گئچەن
گونلرېمى يادىما سالىدى! خياوان
قىراغىنىدا منە باخانلاردا بىر آن
سوسدولار! رۇياملا اۇنون پۇرتەرەسىن
چكىب، خياوانا سارى توتوب

داليسيندا گيزلنىدىب! - باجيم
بىردەنەنە قوللاريمى دىشلدى:
«تاپىدىم! سەن دىيىدىن بە تاپا
بىلمىدىم!؟ دورا اينىدى سەننى
نۇوبە تىنىدىر!» - پۇرتىن دالىندا
حزىن-حزىن گۇزلىرىدەن ياش تۇكوردوم،
و اۇز دىلىيىمە آغلايدىم. بىر آن باش
قالدىرىپ جاماعاتا باخانداندا گۇزلىرىم
قارالدى! اۇنلار ائبە اۇجور
يئرلىرىدە قوپ قورو پۇرتىرە يە سارى
دىنگىلىپ قوروموشدولار! يادا اۇزلىرى
پۇرتىرە اۇلوشدولار! و ايكى ياشىل
گىيىم مەنە سارى هوجوم گىرىدىلەر،
دئىسەن بىر ماجرانى آچىقلامىش يادا
بىر بۇيوك ظفر ائتمىش، اللرىم
گىلچە سەينە باخىب شاللاقلىرىنى
يئرلىرىنى چىگىنلىرىدە اىزلەيدىلەر!
پۇرتىرەنى تۇزونو اللرىمە سىلىپ بىر
قىراغدا دووارا دايدىم! و دوستاقىن
اىستىسى مەنە هوشدان آپاردى! آخى
دوستاق چۇخ اىستىيدى! ائلە بىل كى
جەنمىن بىر گوشەسى ايدى! اىستىدەن
آنلىمىزدان تر سوزودو، و اىستى سو
اچمەدەن قارنىمىز آزجا قالدى
پارتلايا!

□□□

موحاكىمه مېزى، اىستى اۇتاق و بېر
ايشىق چىراغ كى تام منىم گۇزلىرىم
اوستونده، كى يالىنزا ايشىقى منە
دالاشلانىردى ھامىسى اۇساياقدا
اۇتوران كىشىنىن تانىنمامىش
سۇرولارىن قۇخوسونو ئىرىردى! ئلە
اۇ قاپ قارا گۇزلىويوايلە قۇلارىنى
چىرمامىش كى اللرىندە كى زاماندا
اىتمىشىدى! و اىتمىش ساياقىندا
قۇلوننا ئىر سالىشىدى! نەقەدەر
اورەيىم اىستەيىردى كى بورقارانلىق
دخەچدەن قاچىب دالىمادا باخمام!
اوستولون اوستوندىن يارىمچىق دوروب
گۇزلىرىم اۇنونه اوزانىب:
«اورادا نە ايش ياپىردىن!؟ كىمسەدەن
پارا آلېرسان! ايشىن نەدەدىر!؟
يۇلداشلارنى كىملىردى!؟!.....» سۇردو!
باشىم آزقالىرسا پارتلايا اورەيىم
اىستەيىردى كى اۇنو يامانلايام،
جىرىق بۇركومو باشىمدا تىرىدىب دىلر
كىمى گولدوم:
«اينان كى من بىر رسامام! شكىل
چكرەم! سىزدەن! گۇرمەدىيىم
باخىشلاردان! ھلە اىستەسنىز
گۇزلىرىنىزدەندە بىر گۇزەل پۇرتىرە
چكەبىلرەم! آخى انام دئىيردى -

اينسانين اللريده يالان دانيشسا ،
گۆزلري دانا بيلمز!« دئديم .
كيشي قاييديب يئئدهن يئرئنده
اؤتوروب اللرينين گۆلگه سيني چنه سينين
آلتيندا يئر ائله دي! بو دؤنه
ياواشجا و خيالسيز سؤردو :

«اؤزادا هانسي منظره ني چكيدين؟ رسام بي! خياواني! يادا؟..»

نئجه دوشونجه سيز سؤرو ائتدي!
اوره ييم ايسته ييردي كي بو سؤزو
قورخوسوز دئيه م ، بير آز دؤزوب
يئئدهن گولدم :

«دوزون ايسته سن آداملارين شكيللريني
چكديم! گۆزلرينين شكيليني! خياواندا
سيرا ايله دوران چينار آغاجلاريني كي
اوز به اوزده بير-بيرلرينه سالام
وئيرديلر! هله پاييز گلمميشدن
بير بيرلريني اؤپـــــــوردولر!
اينانميرسينيز؟!«

سؤنرا بير تـــــــؤپراقلي پـــــــؤرتره
جانتامدان چيخاريب موحاكيمه ميزينين
اوستونه قويدوم! پؤرتره يه ساري
ايييلدي! او دوشونجه سيز گۆزلويونو ،
گۆزلرينين اوستوندهن گؤتوروب ،
پؤرتره يه ديقتله باخدي! من گۆزلريني
گؤردوم! گؤم-گؤي ، تر-تميز ، بير گؤل

دۇلوسو سويلا بنزەر! چىراغىن ايشىقى
گۇزلىرىن بېيىندە يووا سالىشىدى،
يئىدەن يئرىندە اۆتوروب، گۇزلىويونو
، گۇزلىرىنە ويىردى! ويىئىدەن
ھىرسلىلىگى اۆزونو ايناندىردى!
:«آما سن خىاوانىن نظمىنى بىر بىرىنە
ويرمىشىدىن! ويىرمامىشىدىن؟!» سۇردو!
نئجە چتىن سۇرو سۇردو! بونو داھا
دوز دئىيىردى! مېننامىننا دوشوب
اۆزومو گوناھسىز گۇستردىم! و جاننامى
موھكم اورەيىن اوستوندى يئر ائلەدىم!
:

» اينانين آقا! من ايستەمىردىم! اۇنلار
منىم دورت بىر ياننىمى خىردا پاراىا
دۇلدورموشدولار! سىز اۇسايدىز دى
اۇمازدىز؟!» دئدىم.

ايندىسە اۇ ھىرسلى كىشى نئجە
آراملاشمىشىدى! دئىسەن بۇيوك بىر ايش
گۇرموش، اۆزونە فخر ائدىردى!
گۇلگەسىنى چاپالادىب بىر قورو گولوش
دۇداقلىرىنى تىپىدى:
» منىمدە شكىلىمى چكە بىلرسىن؟!«
سۇردو.

بو سۇرو داھا چۇخ گولەلىيىدى، آخى
من اۇنون شكىلىنى نئجە مېن ايل

بوندان اۇنجه چكميزدېم، قيرمىزي چيراغ
آلتىندا، خياوان قيراغىندا اللرىندە
بىر اوزون قىمە! ھلە بو سۆزلىرى ايەر
اۇنا دئسەيدىم، يا پۇرتىرەسىنى
گۇرسەدە بىلسەيدىم ائلە منىم كىمى
اۇدا دلى اۇلايدى! يئرىندە يئربە يئر
اۇلوب منىم كىمى گولدىو!:

«آخى سىزىن اوزونوزو گۇلگە توتوب
! ھەر زاددان اۇنجه گەرەك
گۇزلىرىنىزدەن باشلىيام! ايەر
ايستەسەنىز سىزى ائلە گۇلكە دە
چكىم!؟ أما بو ايش دوز دئىيل!»
جاواب وئرىب باشىمى آشاقتا سالدېم.

منىم سۆزلىرىمە تئز پئشمانلايىب تشكور
ائىدىب يئنىدەن سۇرولارىنى باشلادى!
ائلە باشدان باشا سۇرولارىنى تىكرار
ائىدىب يازدى! آزجا قالىردىم اىستىدەن
پىشەم، باشىم داغ اۇلوشدو! -چىنار
آغاجلارىنىن گۇلكەسىنىدە،
قبرىستانلىقتا بىر كىشىدە منىم كىمى
قارانلىق بىر دىمەدە بىر يوخو كىمى
مىنلر سايسىز سۇرويا جاواب
وئرمىشدى، سۇنرا ملكلر گلمىش و
اۇنون شكىلىنى گون باتان قزىتلىرىنىن
باش ساياقىندا يايىشىلار» بىر كىشى
اوجا بىر يئردەن دوشموش، قورتولدىو!»

قىسا و يارىمچىق! بىر حادىئە كى باش
وئرمىشىدى، ايندىسە نئچە مىن ايل بو
اؤلومدەن قاباق منىم قاباقىمدا
اۋتوروب گۈزلىرىنى منە گۈستىرىدى! اۇ
كى بىر يوخوايىدى و دونيانىن تام
تۇپراقلىرىنىن آلتىندا ياتمىشىدى! پىس
آدام كى يۇخدو! ھامى ياخشىدى! ائلە
چىنار آغاجلارى كىمى كى اىستى و اختى
گۈلكەسىنى ھامىيا باغىشلار! بلكە بو
كىشىدە ايللر بۇيو بوندان قاباق بىر
اۋپوش گۈتورموش اوجا يئردەن
قۇرخورسا اۋنو ائلە قۇرخا قۇرخا
اوجا يئردەن يئره آتمىشلار! آخى پىس
آداما بنزەمىردى! ھلە سۇرولارىنىن
آخىرىنى اولدوزلار بزەيىب بىر نوقتەدە
قۇيوب داھا موھاكىمەنىن دالىسىنى
آچىخ قۇيمايشدى! ھلە ھر سۇرودان
سۇنرا بىر تىكە شەردە اۇخويوردو! و
اينسانلارنىن پىس اۇلماقنىندان
گىلئىلەنىردى! و نھايتدە بىر مۇھكم
سىللە كى اوزومدە بارماقلىرىنىن
شكىلى قالىب و بىر آجى گولوش كى
دردلە دۇلوشدو:

«رسام بى! يادىندان چىخماسىن كى ھئچ
واخت پىس يوخو گۈرمە!» دئىيە، مىز

داليسيندان دوروب مني بير ايستي قفسه
سالديلار!
بو دوستاقين ايستي ساياقيندا ائله
بيزيم اۇتاقيميز تام اوتاكلاردان
ايستي جهنم اۇلدوغو كيمي ادام اۇردا
يانيردي! آريلارين ائولري كيمي من
اۇتاقداكي تختين آلت سمتينده ياتيرديم،
بير آيريسي منيم اوستومدهكي تختيده،
اۇ بيرييسي بير آز ايره لي آيري بير
تختيده و اۇنون دۇستو اوستوندهكي
تختيده! دوستاقين اۇتاكلاري بير بيريئين
اوز به اوزونده قره دمير ميللرله بير
بيلريندهن آيريليرديلار! بو اۇتاقدان
اوز به اوزدهكي اۇتاق گۇرسه نيردي،
گئجه ده همشه بيرييسي الينده بير شاللاق
دالان كيمي راهرۇودا دۇلانيردي،
جينقيرين چكينين اوستونه داشلانيب
يامانلايردي! هله ساعات قارانليقا
ياخين دوشمه ميشدن باغيريردي:
«گۇپون! صاباح گرەك تئز
اۇياناسينيز! سيزلر ان حئيوان صيفت
اينسانلاريندان سينيز!»
هرده نده اۇتاكلاردان يامان ايي
قۇخوردو، ائله بيل نئچه كيشي
دوستاقين ايچرينده يامان دئيرديلر!

بلكە دە ھېرسەدەن دېشلەري دېشلەريني
كسەمى ايدى!

دۇستاقىن يانمىش پتەيلەري دە يالنىز
دۇستاق ايدى وئىردى! دووارلار جىزىق
جىزىق ايدى! ھامى اۇرادا دووارلارى
جىزىردى، بلكە گونلر تىز تىز سۇنوب
قورتولسون! چىراغلار سۇندەن سۇنرا
ھەنە ايش ياساقلەيدى! ائلە اۇ
دۇلەنن گۇرسەيدى!..

اۇكى ھەشە پىپ چكىردى و قارنى قۇلو
آچىق كۇينەيىندەن ائشىە وىرمىشىدى
بىر اۇغرونو اۇلدوروب جىسمىنى
اۇدلامىشىدى! اۇبىرىسى بىر رىباخوارىن
قارنىن سۇكوب شەرىن ان پادارىلى
گۇچەلەرىندە دۇلاندىرمىشىدى! و
دۇداقلىرىنىن آلتىندا دال با دالا
اۇلوم فرمانىنى صادر ائدىردى! ھە
دىرناقلىرىنىدا تىتلىرىن قىراخلىرىنا
سورتىرەن خنجر كىمى ائتمىشىدى! آما
منىم اوست تىتە ياتان دۇستوم كى
يالنىز من گۇلكەسىن گۇروردوم و
بۇركو گۇزلىرىنىن اوستونو اۇرتىمشدو و
ھىچواخت دانىشمىردى! آروادىنى بالاجا
اوشاقىندان اۇترو بىر درىن قويون
اينتەھاسىنا گۇندرمىش سۇنرا ھىچواخت

اۋنو تاپابىلمىشدى! و تئز تئز
دۇداقلارىنىڭ ئالدىدا دئىردى:
«آرواد بىزنىڭ شىطانا كى بوتون
قويولارىن اينتھاسىندا ايله نىب و مى
گۈزلەيىر! اۋ مى بىرگون دى ائدەجك،
آخى بىلمىردى كى من اۋنو نەقدەر
سئوئىردىم! ائله بىر شىطان كىمى!..»
سۇنرا آنلامىشىم كى گۈزلىرى
دۇلاخسانىب ايچىم - ايچىم ايچىن چكىب
سىزىلدايىر! حايىف كى بونو يالنىز
من آنلامىشىم، آخى اۋدا منىم كىمى
دى اۋلوشدو!
آما اۋنلار چۇخ اىستەمەلىيدىلر!
دئىسەن بورا دونيانىن آيرى بىر
يئرىدى، حيات بورادا آيرى بىر شكىلى
وار ايدى، آداملارى بلکہ بىر زامان
وحشى ايدىلر، آما ايندىسە چۇخ
ساكىت، حئىرتدە قالمىش و سادە ايدىلر!
يالنىز ايشلىرى اۋلوشدو دوستاقىن
دۇرت دۇورەسىنە ایلان چالمىش كى
فیرلانماخ، يادا اۋ كىفسەمىش پتىلرىن
آلتىندا آغلاماق، يادا اوشاقلار كىمى
قەجەمە داش اۋىنماخ، يادا
اۋتاقلارىن بالاجا حئىوانلارى ایلە
دانىشىب سالام وئرىب گئچەندە دە
جاوابا داها دۇزمەك! يادا ... ھلە

قاچماقلارينا دا چۇخلو نقشەلەرى
وارىردى، ائلە حىيات بوجوردو،
اينسانلار بو كىچىك بئىنىلەر ايلە
نئجە بۇيوك آرزىلار ائدىرلر!

آما منىم دردلىرىم كى اۇنلارنى
دردلىرى ايلە قارىشمازايدى! من عاشىق
اۇلموشدوم، من گۇيلردەن اولدوز دەيك
ايچون گئىدىب و گونشە دۇغرو
باخمىشىدىم، چىنار آغاجلارنىن آلتىندا
رسىم چكىمىشىدىم، سئوگى مکتوبو
يازمىشىدىم، دىللىرىنىن سانجىلارينا
دۇزموشدوم، دردلىرى ايلە دردلەنىپ
آغلامىشىدىم، خۇشـلـوقـلارـىـنـا
خۇشلانمىشىدىم، بىر قارا قاش قارا گۇز
اۇغلان گۇزلىرىنىن ياشىنى سىلىپ
دئمىشىدى:

« سنى تارى! ائلە چك كى اورەيندە
ايز قۇيسون، ائلە چك كى بىر دنىز
كىمى جۇشسون، گئجە گوندوز مندەن
اۆترو ياتماين!»

ائلە مندە چكىمىشىدىم! سۇنرا بىر
سئوئىلى قىز ياشىل دامنىنى چىنىن
ياشىللىقلارينا سريب دۇداقلانىشىدى:
«من اۇندان قۇرخورام! سن اللە
ائلە چك كى منە صىفىر وئرمەسەين! نە
اۇلار چۇخ گۇزەل چك!»

منده لاپ گۆزەل و ماراقلې چكەمىشىدېم .
بىر گون اۇندان سۇنرا ائله اۇ ياشىل
دامنى ايله گولومساق و گۆزلىرى فنار
كىمى ايشىق و گۆزەل، ساچلار يىنىن
هۇرويونو يئتىدى سىتە آتمىش
اۇتورموشدو:

«بىر باخ! من 20 اۇلدوم! دۇستوم 10
اۇلدو! پروين دە كى ھمشە كىوانىن
فىكرى ايله ياتا بىلمىردى، مشترى ايله
سئويشىب قاچدى! اۇنلار دئىردىلر بە
ايەر كۆتك يئسەلر آلمالار آغاجدان
دوشەجك! ائله آغادا اۇنا گۆرە ھىچ
اۇنلار يىن رىملىرىنە باخا بىلمەدى.»
دئىە، گولە-گولە دامنىنى يىغىب
قاچدى!

يۇخ! بونلار ھىچ بىرىسى يوخو دئىلدى
و اۇ قۇجا كىشى جادانىن اۇ بىرى
سىتىندە بىر دستە قىزىل گول اللرىندە
ايلىب و بالاجا قىزلار يىن دامنىرىنە
سالام وئرىب گولوردو: «جاوان! گۆزەل
چك! آخى اۇ منىم ان اىستكلى
خاطىرەمدى، اىستەمىم اۇنو يئله
ساووروب اۇنو الەن وئرم،
اىستەمىم ھمشە ساغ-سالامات قالىب
يالنىز منە دوشونسون!»

... و من تام آرزىلاريمى او گۈزەل و سئويلى قىزىن گۈزلىرىندە قىسالدىب بىر گۈزەل شىكىل چكىدىم! ھلە اتەيىندەكى قىزىل گوللرى و گىلانار دنەلرىدە يئلە وئرمەدىم! بلكە او قۇجانين ايستەيى بىر عۇمور ساغ ياشاسىن! بىر گون اۇندان سۇنرا كى ماغازاسىنين قاباقىندان گئچىردىم، گۈزلىرىم گۈزلىرىنە ساتاشدى، ايچرى گىردىم، دورە دۇورە ھادىئە ايلە دۇلموشدو! بىر بالاجا قوچۇخ بۇيىنونداكى ايپ صاحابىنين اليندە داليسىجا سورونوردو! بىر ياتمىش ساعات بىر قىراخدا تۇزلانمىش زامان قارشىسىندا اتەكلرىنە توراتانلار تۇر تۇخوموشدولار!

ماغازاداكى بىغى بورما كىشى ويتىن داليسىندا چاي ايچىردى و باشىنين اوستوندە او گۈزەل قىزىن اليندە بىر فىنجان چاي گولوردو!

: « باغىشلاين! ساعات نئچەدى؟! »
سۇردوم!

كىشى دى اۇلوب منى يامانلادى:
« ا كىشى دى اۇلوبسان مى؟ بىر بئلە زامان دوروب باخاندان سۇنرا دئىرسن ساعات ندىر؟! » دئىە، الينە بىر قالين

آغاچ آليب اوستومه يومولدو، منده
ماغازادان ائشييه قاچديم، آخي بير
عۇمورويدو كي من ائله قاچيرديم.
اينديسه بۇركونو باشينا چئويره
كيشي كي اۇنا بنزه ييردي گۇزلي
بۇركونون آلتيندا ياشا دۇلوشدو!
اۇنلاردان چكـديييم شـكىللي
اۇزلىرىنه وئرديم! و اۇنلار خيال
ائتدليلر كي من بير بۇيوك بير رساما،
سانكي للام، كارام! آما اۇنلار نئجه
يالنيش خيال ائديرديلر! اۇنلار نه
بيليرديلر بلكه ده من ائله اۇنلارين
خاطيره ليرين چكميش، آغلايان دا من
اۇلوشدوم، گولهن ده من!

بير نئجه ساعات يادا بير نئجه ايلدهن
سۇنرا دربچه نين داليسيندان بيريسي
سسلندي:

«قاخ آياقي، دي رسام! گئده بيلرسن!
آما يالنيز بو آخير گئديشين اۇلسون!
ايهر بيرده توتولسان هئچ كيم يوخ
داها سنين دادينا يئتيب بو دخمه چدهن
قورتارسين! اۇندا گرەك كي بير عۇمور
بوردا قاليب چورويه سن!» دئيه قاپيني
آچدي!

قاپىنىن سسى بئىنىمە دۇلاركن يئرىمدەن
دىنگىلىدىم! دىمىلىمى آچىب، جىرىق
بۇيكومو باشىما قۇيوب، رىنگلىرى
دىمىلىمىن اىچرىندە باغلايب جانتاملا
برابر اۇلدوم! اۇ كىشىنىندە شكىلىنى
باغرىنا قۇيوب دئدىم:

«دۇستوم! بو سىنە بىزە بىر! يالنىز گۇزلىرىنى چكىشىم!»

بۇركونو بىر قىراغا ووروب يئىرە
يئىدى، دىقتىلە منە باخىب گۇزلىرى
دۇلاخسانىب ياشا دۇلاركن منىدە
باغرىنا باسىب آغلادى! سۇنرا
گۇزلىرىمدەن اۇپدو، اللرى اللرىندە
ارىتدى!:

«سىن منىم دىلى پئىغمىرىمىسن! سىن! سىن!»
دئىيە، داها آغلاماق ماجال وئرمەدى!
دىلى توتولوشدو، يادا منىم دىل
آچماغىما تعجب ائتمىشىدى! آما
يالنىز من آنلادىم كى اۇ اۇز عشقىنى
اۇلدورموشدو! من بونو تام ووجودوملا
حىس ائدەركن اۇنو باغرىدا سىخىب
گولر-آغلار قالدىم كى نە دئىيم، آخى
گۇردويو ايشە گۇرە اۇزو چۇخ سئويلى
و اىستەمەلى ايدى!

هامى منى دۇورەلدى، سۇنرا بىر-بىر منى
اۇپدور، داها من يالنىز دئىلىدىم!

نئچە دۇستوم وارايدى كى مېنى
اۋزلىرىنە دۇست توتوردولار، و مندەن
سۇنرا مېنە دوشونوردولر، اۋنلار
چۇخلو شئىلر مېنە باغىشلادىلار، كى
اۋمايا بوردان چىخاندىن سۇنرا آج
قالىب يالنىزلىق دالىسىجا يئمك
آراسىندا ايتەم، اورەيىم اىستەمىردى
اۋنلاردان آيرىلالى اۋلام، قۇرخوردوم
دالا دۇنوب پئشمانلىيام! اورەيىم
اىستەمىردى اوجادان باغىرام:

«مېنى ياددان چىخارمايىن! مېن ھمىشە سىزە
دوشونورەم، مېنى ياددان چىخارمايىن!»

اللىرىمى اللرىنەندەن اوزدوم،
اورەيىمدە قىچلارمى كىمى يۇل
گئىدىردى! مندەن سۇنرا بونلار نە ايش
گۇرەجكلر، نەندەن دئىيب نەندەن
دانىشاجاقلار! قىچلارمىن دۇيونتوسو
سالۇندا اوجالمىش، بىر نئچە قفس
قاپىسى آچىلىب بىز گئچدىك،
اليندەكى شاللاقىدا گاھدان دىزلىنە
تاپىدالايىب قۇرخو سسىنى مېنىم
قولاقلارمىا حاكىم ائدىردى! ھردەندە
مېنىم اوزومە باخىب دۇداقلارى
تبسوملە آچىلىردى، بلكە بىر سۇروسو
اۋلاركن اۋنوندا طالعى باغلى قالمىش
طالعه باخان آختارىردى، آخىردا كى

قاپىنىن دالىسىندا دوراركن دوداقلارنى تىپتى:
«دۇستوم منىم اوچون بىر شىي
يۇخوندور؟!» دئيه اوزومه باخدى.
جانتامدان بىر شكىل چىخاردىب اۇنا
ياخىنلاشدىردىم:

«بو سىزه بىرەير!»

شكىلىنه باخىب گۇزلىرى ياشا
دۇلموشدو- آتام دئمىش اورەگلىر
نەقدەر داش اۇلسالاردا نھايتدە سىنىب
توكولەرلر- سۇنرا منى باغرىنا باسىب
گۇزلىرىمدەن اۇپدو و منە حياتىمىن
باشا باشىنا اوغورلار آرزي ائتدى.
سۇنرا گۇزلىرىنىن ياشىنى سىلىب ايچرى
گىردى، سۇنرا منى سسلەدىلر، ايچرى
گىرىب بىر اوزون و اراقىن آلتىنا بىر
جىزىق چكىب ، سۇنرا بىرى منى دانلايىب
، درىچەنى آچدىلار و من آزاد
اۇلدوم!

دۇستاقدان انشىيە چىخاندا اۇنو
گۇردوم، اللرىندە بىر پۇرتىرە
دۇستاقىن قاباغىندا دورموشدو،
گۇزلىرى ياشلا دۇلموش منە ياخىنلاشدى:
«باغىشلا منى!» دئيه، اىستەدى الينى
منە سارى اوزالتىن، اعىناسىزجا

يانىندان گنچىدىم، ائله او آداملار
كىمى كى بىر عۇمور اعتىناسىز منىم
يانىمدان گنچمىشدىلر، نىچە غرىبە
دونىيادى بو دونىيا! دردلرى اورەيىمى
سىخدى، ايچرىم آغلاماقلا دۇلموش،
يالنيز گۇلكەسى دالىمجا سورونوردو:
« منە تىلفون آچىدىلار!» دئىيە،
دۇداقلىرى تىسوملە آغلاماق آراسىندا
دوشوندو:

« اينانمازسان! منىم شكىلىم سىنىن
جانىناندا قالمىشىدى! اۇنلار مىنى و
بابامى تانىرىدىلار! آما..!»
قىدىلرى اوزون اوزون آتىب اىستەدىم
كى اۇندان اوزاقلاشام، آما او
دالىمجا گلىردى، دوستاقىن دورت
دۇورسى گلىلە دۇلموشدو! گاهدان
نىچە كىشى ياخىنلاشىب او بۇيوك
قاپىنى چالىب، يالوارىردىلار! و
دىچەنىن دالىندان بىرىسى هىرسلىنىب
دئىردى:

« داها گۇرۇش واخى سۇنوب! گندىن صباح گلن!»

بىر گۇزل قادىن ساچلارىنى يىتىدى سىمتە
هۇرموش آغلار گۇزلىرى اىلە قاپىنى
چالىب يالوارىردى! بىر دۇلو سىس
دىچەنىن دالىندان باغىردى:

«دئمە دېم مەيەر گۇرۇش واختي سۇنوب!؟»
سۇنرا ھېرسلي ھېرسلي درېچەني آچاندا
گۇزلىرى دۇنوب ايختيارسىز او بۇيوك
قاپيني آچدي! و او ياري گولوش، ياري
آغلار دۇداقلىرى ايله ايچرى گيردي!
دۇستاقين دۇرت بىر ياني آداملارين
سكوتى ايله دۇلوشدو! و او دال با
دال منە آند وئىردى كي بىر آز
دوروب اۇنون سۇزلىرىنە قولاق وئىرەم،
دۇستاقين قىراغىندا كي يۇل خىاوانين
باشينا دەك يانمىش قرە دمىردەن
دوزولوشدو، گاهداندا بىر موسافىر ايز
قۇيا - قۇيا آغلايىردى! و سۇنرا
تلەسيك - تلەسيك درېچەيە ساري
سوزوردو! و من بو دمىر يۇلدىن
اوزاقلاشىردىم، بىر دۇلوشا مىندىم، منلە
برابر اۇدا دۇلوشا مىندى! گلىب
اۇتوردوم او كسىلمىش آغاجين كۇكسو
اوستوندى، اۇتدو منىم قاباقىمدا ،
خىردا پولىلارى جانتاما دۇلدوروب،
رنگلىرى يان يانا دوزوب بىر بۇش
كاغىدا شكىل چكەيە باشلادىم، ائلە
اۇدا اۇتوروب آخشاما دەك منە
دانيشدى! منە يئمك آلدى، سۇنرا شام
آلىب جانتاما قۇيوب گۇزلىرى
دۇلاخساندى:

«اينان! اينان كي سنين بير گولوشون
منه امنيت باغيشلاير، نه اولار يئنه
گول!» دئيه هۇنگور-هۇنگور آغلادي!
گۈزلىرىمى گۈزلىرىندە ايتىرىپ و بير دلي
منيم كيمي جيريىق بۇركو باشيندا
اۋنون گۈزلىرىنىن بەبەيندە دۇداقلاري
آچيلدي! و اۋندان تشكور ائتدي!
گۈزلىرىنىن ياشيني سيليب تبسوم ويردي!
و سۇنرا اليم الينه سورتوشدو! هله
گئتمەيه ماييل دئيلدي! گۈزلىرى
ائله داليسيندا قالميشدي دئيه سەن
منيم صاباح اۋلوب اۋلماغىمدان
آرخاين دئيلدي، قايدىب يئني دەن
سۇردو:

« صاباح ! .. »

قۇيادىم سۇزونون داليسين توتوب داها
بوندان آرتىق پريشان اۋلوب يئل
اسيب خزان گليب گيسلىرىني يئلە
ساوورسون! باشيمي آشاغي اييب
اۋلماغىما اينام وئردىم!
سۇنرا مني اۋز تكلييىمدە بوراخيىب
گئتدي! داها من قالدىم و اۋز
تكلييىم، گۇندە تىكرار اۋلوش
ايشلىرىم، و اۋز باشيما دولامباجي
دۇلاندىغىم، ايچرىمدە بير شئىلر مني
اينجيدىردى:

« صاباح! گلسه نئجه اۇنا آنلادېم كى
من لال دئىيلىم، كار دئىيلىم! اۇنون
هر نه دئىيىنى آنلايىرام!» اۋز-
اۋزومە دئىم.

سۇنرا:

«آما! يۇخ! گرەك كى بو اۋيونون
آخىرىنادەك گئدەم، بلکہ - بلکہ ..!»
قارانلىق و اۋيئر آلتىنداكى
سىخىنتىلى و اولدوزسوز گئجەلرەين
دخمەچەسىندە دە يوخو گۈزلرەي اۋرتە
بىلمەدى! بلکہ يوخلاسايدىم داھا
صاباح يادىدان چىخاردى! آما من كى
بىلىردىم صاباح دا ائلە هرگونە تاي
تىكرار اۋلوب مېنى سىخاجاق، دى
ائدەجك، و يالنىز هئج بىر حادىثە
باش وئرمەيەجك!

يۇلومون ھامىسىندا كسىك آغاچىن
كۆكسو اوستوندىن دخمەچەمە قەدەر بو
آداملارەين يارىچىق بئىينلرەيندە
تۇزلانمىش فىكىرلرەي (دخمەچەمە تاي) منىم
قافامى سىخىردى ھلە جىغ جىغالارەين
گئجەلر باغىران سسى دە يوخومو
يوخوسوندىن آيرى سالمايىردى و منىم
آرزىلارەيم اۇنون آرزىلارەيندا
باغلامىشدى! بلکہ بىر حادىثە باش
وئرىب منىم اورەيىمىن سىخىنتىسى

سۇناجايدى و اۇنون اۇيۇنچوك
خاطيره لىرى مئى اۇزوننه سارى
سوره جەيدى، ايه ر بئله اۇلسايدى!..

سحر نئجه گۇزەل و ماراقلى يوخودان
اۇياندىردى! ايندىسه داها يالنىز
دئىيلدىم، بىرى وارايدى كى گئجه گون
باتانادەك يانىمدا اۇتوروب، منله
دانيشىب، پارالارىمى جانتاما يىغىب
تام ايشلىرىدە منله شريك اۇلسون!
منه ناھار آلىب اليمدەن ياپىشىب بىر
نئچە ساعات خياوانلاردا گزديريب
پاساژلار قاباقىندا دوروب منە
البسە لىرى گۇستىرىب بىر دست گۇزەل
پالتار آلىب، بۇركومو دئىيشدىرىب
رنگلىرىمى تىزەلەيىب و شەرىن ان گۇزەل
يئرلىرىدە دۇلىدىرمىش دۇندارما
يئىيب سۇنرا اللرىنى اللرىدە
قىزىندىرمىشى!

اۇ كسىلمىش آغاجىن كۇكسو اوستونده
دە اۇتوراندا قوشلارى سسلەيىب منە
ناغىل دئىيىردى، مندە اۇنون
ناغىللارىندان پۇرتىرە چكىمىشىم، اۇ
قدەر كى بىر يىردە يىغىب بازار گونو
بىر نىمايشگاھ وىرمىشىدىق!

سۇنرا دىخمە چەمىن تۇز باسمىش آيناسىنىن
قاباغىندا دوروب اۇزومە گولمە يىم
گلىردى، بلكە من خۇش بخت اۇلوشدوم،
بلكە اۇنلا ائلە جنتلە جەنم منىم
اۇلاجايدي! آما من كي بىر قوش كىمى
قاناتى سىنىق، باشى كىك، كاسىب،
تانرىدان كوسموش، حياتدان بئزارلامىش
ايدىم، سۇنرا لىباسلارمىن هامىسىنى
اينىمدەن سۇروب يئره تۇكوردوم
واۇزومون پىس اۇلماغىنى اۇسسيز
سىرسيز لوتلويوملە حىس ائدىردىم،
آدام كي لوت اۇلور، اۇزوندەن دە
بئزارلاير، سۇنرا
اۇزومدەن بئزارلاندىم، كۇهنە پالازىن
اوستوندە اوزانىب:

«بونه ياشايشدى، بونه حادىثەدى
تانرىم! اۇلمايا آتام دئىنەن كىمى بو
اۇگۇزەل خۇش بىخلىك دىر كي هر
اينسانىن قاپىسىنى يالنىز بىر دۇنە
دۇيەر داها گئىب قايىدماز؟!» دئىنە
حزىن حزىن آغلايدىم! آما من بونلارا
اينانمايدىم، آخى خۇش بىخلىق ايەر
وار، پس نىيە هله بىر دۇنە دە آتامىن
اۇسىنىق قاپىسىنى دۇيەدى و اۇنو قىبىر
داشى يازان ماغازاسىنىن قاباغىندا
اۇلدوردو، اۇكى چۇخ آرزىسى

يۇخويىدو يالنىز ايستەيىردى سىر
داشىنىن اوستوندى يازسىنلار

«آزاد بىر اينسان!»

سۇنرا بو فىكىردە اۇز اۇزومە
گولدىم: «بىزىم قاپىمىزىن كى قاپىسى
بوخوايىدى!»، انامى دا كى ائله بو
خۇشباخلىق رۇياسى سۇيوق كوچەلرىن
دالداسىندا دۇنداردى، هله واخت
ائتمىدى كى اۇز طالعىنە دە
باخابىلسىن! آنجاق دال با دالا بو
سۇزو قولاغىمدا پىچىلدامىشىدى كى:
«سنىن آنلىن آچىقدىر! بىزدەن سۇنرا
سنىن بىلىنىشى آرزىلارغىمىزدا
چاتدىراجاقسان!»

آما اۇنون گۇزلىرىدە دۇنغوشىدو!
اللىرىدە ، اورەيىدە و ساچلارىنىن
يئىدى سىمىتە ھۇرولوش تاجىدا قارلا
بۇرانلا دۇلو دۇنغوشىدو!

من بونلارى ھىچ كىمسەيە دئمەمىشىدىم ،
آنجاق بو منىم طالعىمى ايدى كى
اۇنلارى اۇ كىچىك آرزىلارىنا يئىتىرەم
سۇنرا آتام اوچون بىر قىبر داشى آلىب
اوستوندى يازام

«آزاد بىر اينسان»

... و سۇنرا بىر سىرداشىدا انامىن
پالچىقلى و تۇزىلو قىبرىنە آلىب و

تام تورك آنالارين آدلاريني و
قهرمانلىقلاريني اوستونده قازديرام و
اوستونده يازام
«دي رسام آناسي! طالعه باخان!
اوره كلري اوخويان! تورك آناسي!..»
سۇنرا گئدەم قبرىستانلىقا!
قبرىستانلىق چۇخ قارانلىق و چۇخ
سۇيوقويدو! كافيرلا ياش اولورين ابي
قبرىستانلىقي بوروموشدو! :« بلکہ بو
اولور اينديسه بير بئله تۇپراقين
آلتيندا ياتميش تانرينين بۇيوك
آدلاريني هيچله ييرلر!» اۆز اۆزومه
دئيه آتامين قبرينين باش ساياقيندان
چيخان چينا آغاجيني قوجاقلاديم!
اۆپدوم، آتامين قۇخوسونو وئيردي!
آخي بو آغاجين كۇكسو آتامين
سوموكلريندن سوايچميشدي! احتياطلا
سيرداشيني تۇپراقين اوستونه قۇيدوم،
بلکہ آتام گۇيدو كي من اۇنو
آرزيستينا يئتيرميشەم، باشيمي
قالديرديم، ناملا برابر اوزاقتا بير
دسته چينار آغاجينين سراسيندا
دورموشدولار و منه باخيب گولوردولر!
گۇزلي اۇودوم، اينانمالي دئييلدي:
«بلکہ بير قارالتيدي» اۆز اۆزومه
دوشوندوم.

سۇنرا نىچە قورد گۈلكەسى قېرىستانين
دووارلاريندا سوزولدى، من گرەك
قورخوياردىم، دئىھسن چينار آغاجلاري
سيرا ايلە دورموش اوز بە اوز،
سىخىنتىلى ، آغلايردىلار! آتام
الريندە بىر دستە رنگ ، آنامدا گلين
دۇنونو گئىمىش يئنه منە باخىردىلار،
اورەيىم بوم بوز ، اللرىم تىترەك جوم
جولاخ سۇ اۇلوشدوم! اۇتوردوم
اولدوزلار سۇنانادەك آغلادىم، آنام
گولە گولە باشىمى بىر اوشاق كىمى
دۇنوش اتەيىنن اوستونە قۇيوب
گۈزلىرىم ياشىنى سىلىب اوجا اوجا لاي
لاي دئدى:

« لاي لاي! دئدىم ياتاسان!
گول بئشىگە باتاسان !

لاي لاي بئشىگىم لاي لاي!
ائویم ائشىگىم لاي لاي!
سۇنرا مندە ان گۈزەل يوخولارىمى
اوشاقلق گونلرىدە يئنىدەن تاپدىم،
سۇنرا آتام دا گلىب رنگلرىنن
نھایتسىز جادوسونو منە اۇيرەتدى و
رنگلرىن اۇ بۇيوك سىررىنى كى
ايندىيەدەك ھىچ كىمسەيە دئمەمىشدى

بىر كاغىز اوستە منم اوچون جىزىدى و
سىنىن سۇن اينىكاسىندا اوجادان
باغىردى:

«دور آياقى! آغلاما! كىشى كى
آغلاما ز!»

سۇنرا پئشمانلايىب يا واشجا سۇيله دي:
«كىشىلر ده هرده ن آغلايار!»

سۇنرا ايكىسى ال اله وئرىب
گولكه ايله قارانلىق آراسىندا
اوزاقلادىلارو بىر جوت گۇزەل ياهى
آنامين باش داشى اوستونده ن اوچدولار!
چىنار آغاجىنىن سۇن بوتاسىندا
اۇتوروب حزين حزين سىزلادىلار! و من
قېرىستىنلىقن دۇرت دۇوره سىندە
اۇنلاردان بىر ايز آختاردىم! هله
هئچواخت اۇنلاري تاپا بىلمەدىم! الله
بىر عۇمور بئله دوشونوردوم كى يئتيم
الله يئتيم قالاجاق، دونيانىن بو
باشىندا ن اۇباشىنادەك يئتيم
قالاجاق! اوشاقى اۇلسادا اۇدا يئتيم
قالاجاق! و بىر گون آتاسى كىمى باش
داشى يازان ماغازاسىنىن قاباقىندا
اۇله جكدىر! بو فىكىرله چاليشىردىم
بلكه اۇزومه ايناندىرام كى اۇنلا
بارىشماق، اۇنلا قارىشماق حياتىن

اوزونه گولەك و چىرگىنلردەن اوزاق
اۇلماقدير!

دلى پئىغمبەر

بىر دۇنەدە گلىب اۇنومدە اۇتوردو،
آغ بىر گلىن دۇنو اينىندە، گوللو
گوللو چارقىاد باشىندا، اوزون
بارماقلاري! قارا گۇزلي و زىل
قاراساچلاري كي يئتىدى سمتە
هۇرومشدو، باشدان باشا اندامىنين
هر يئرئىندە مىن حادىثە ياتمىشدى!
اللي ايله يئرئىن تۇزونو سىلىب
اللىنى بىر بىرىنە چالىب منە باخدى
يالنيز من اۇنون اللىنى گۇردوم،

دئىه سن اورەك سىخىنتىسى بۇغازىندا
بىر اىضافە تىكەكىمى قالمىشىدى و
دانىشمايىردى، گۈزلىرىنىن آخار ياشى
يئر آلتىنى ايسلادمىشىدى و بىر اوزون
چشمە جۇشماققا باشلامىشىدى، مندە اۇ
چشمە يە دال با دال رىنگ سىپىردىم،
باش آشاغى دىنمىز قالمىشىدى، مندە
داھى اۇ كسىك آغاچىن بۇغازىندا
اۇتورمامىشىدىم بلكە بىر گۈزەل رسىم
ائوى آلمىشىدىم كى يئر آلتىسى آغ
مىردەن اىدى، اىنىمدەكى البسەدە
چۇخ ماراقلى و گۈزەل اىدى! آنجاق اۇ
سوسقون اللرىنى منە سارى اوزالتىدى:
«منىم طالعىم ندىر رسام بى!» «دئدى!
اللرىنە باخدىقجا شافاقلاندىم:
» اللرىنىزى ائلە اۇجور ساخلاين
لوظفاً!» دئدىم.

رىنگلىرىمى يان يانا دوزوب اللرىندەن
بىر پۇرتىرە چكىمە يە باشلادىم، سۇنرا
پۇرتىرەنى اۇنا سارى دۇندەرەندە
حىياتىم دئىه سن يئىدەن آلت اوست
اولدو! و سۇزلىرىم يارىچىق قالىدى!
اۇز يئىرىمدە دۇندوم، اوزو قار كىمى
آغ-آپباغى اۇلموشدو! ائلەبىل كى بىر
حادىثە باش وئىرەجەيدى! آنام دئمىش:

« هر زامان كى گۇردون بىرىسى اوزو
قار كىمى آغارىب بىل كى بىر حادىثه
باش وئره جك»

اۇز اۇزومه دوشوندىم :

«اۇنون كى غم قوصهسى يۇخو ايدى!»

آما نه قدهر جاوان قالمىشدى، ائله
بىل يوز مین ایلدهن سۇنرا هله
گۇزه لیگی بىر ذره ده پۇزولمامىشدى!
گۇزلىرىم گۇزلىرىنده دوردو! ياواشجا
اللىرىن شکیلینه باخىب گۇزلىرى ياشا
دۇلدو! سۇنرا گۇزلىرىنى دالىمداكى
چىنار آغاجىنن گولدانىنا تىكىب
آینا بۇیوجا كى دوواری باشدان باشا
بوروموشدو، گۇیدهن آسىلان شکیلینه
باخدى، ائله بو شکیل اۇنا چۇخ
بنزه یىردى، آما اۇ شکیل، اۇ بۇیوك
و لوستر ایشىقى و تام دونیانن ان
آغیر پۇرتىرەلىرى كى منىم بو سوسموش
رسىم ائومىده بۇزارمىش خاطرەلرىم
هامىسىنى قايتارماق حالیندا اۇ اوجا
سىخىنتىنى مندهن آلا بىلمەدى! هله
گۇزلىرىم دۇغوشدو:

**بلکه من اۇنو نچه مین ایل
بوندان قاباق بىر یئردە
گۇیموشدوم! خیاوانن اۇتاییندا
ياشیل چىراغىن آلتیندا**

دورموشش—دو! و خى—اوانىن
اوتايىنداكى سئوگىسىنە ال
قۇوزايىب گولومسەيىردى!
آرابالار سورعتلە چىراغدان
گئچىردىلەر و او بئلى بوکوك
كىشى چىراغلا بىراىر اولوب
اويانا گئچمەيى تىعاروف
اىدىردى، چىراغ سارالدى، دئىيە
سن آز قالىردى كى قىزارسىن و او
اۇز يئىرىندە بىر آياقنى
قۇوزايىب اۇبىرىسىنى يئىرە
قۇيوردو، ھىردەندە خىاواندان
اوزاق بىر گۇرپويىە باخىب
اىستەيىردى كى اونون اوستوندىن
گئچسىن، اما چىراغ دئىيەسن
قىزارمىشىدى، ياشىل گئىم بىر
كىشى ياخىنلاشىب ھىرسلى ھىرسلى
قىپ قىرمىزى اولموش باشىن
تۇولادى:

«بو نە اۇيوندور؟!»

اۇدا يئىرىندە بىر آن قۇرخودان دۇنموش
ساچلارىنىن يئىتىدىسىندە گوللوگوللو
چارقادىنىن آلتىنا يىغىب بوغدو! و
پئشمان پئشمان دئىدى:

«نە اولوب قارداش؟!»

كىشى داھا چۇخ قىزارمىش:

«دۇداقلارينا ياخديغين قان ندير؟ گل بو دسمالي اۇنلاري سيل!» دئيب و بير آغ دسمال اۇنا ساري اوزالتدي و سۇنرا بير آز اوجادان باغيردي:

«اۇ قورد قانيي دوداقلاريندان بۇز! بۇخسا...!»

داھا سۇزونو اوزاتمايب قيرمیزی چيراغدان گئچدي! اۇدا باغيشلا دئيب دسمالي دۇداقلارينا ياخينلاشديردي، بيردەن بيرە خياوان قانلا برابر اۇلدو و اۇنون قان رنگينه دۇنغوش دۇداقلاري قيزارميش چيراغين داليسيندا يالنيز قالدي! گول يوزو بيردەن بيرە ساپ ساري سارالدي، دئيه سن ابديت ياخينلاشميشدي! سۇنرا گۇزلي ده ياواش ياواش ايشيقيني الدهن وئريب گۇيلر ميليون ميليون تيكه لنيب اوزو اوسته يئرە سره لندي! گئچەن گئچدي، قالان دا قان آغلادي! ياخينلاشيب اللريني اللريه آلدیم، اللريمده ائله اۇنون دامنينده كي بوز باغلاميش ياس گوللرينه تاي بوز باغلادي! خسته خانا قاپيسينادهك باغيران آرابالار سسي دونيايه ياييلميشدي! آرابالار دال با دالا بير قيراغا سوزوب اۇنا يۇل وئيرديلر! دئيه سن دونيانين ان

گۈزەل قادىنى بو دونىانى تىرك
ائىمكىدە ايدى! و عمل اۇتاغىنىن
داليسىندا تىرىبوندان اوجالان سسلر
هامىنى يئرلىرىندە قوپ قورو
دۇندارمىشدى!

**: « ائله بىل كى رۇيالار شىھزادەسى
اۇلدو! »**

آما اۇ بئلى بوكولوش كىشى ھلە
اللىرىندە بىر دستە قىزىل گول
اۇلاركن اوجادان دوعا ائىردى! نئچە
تىرىبوندان اوجالان سس نئچە كىشىنىن
آغلايش سسىندە اىتمىشدى! ھلە
دربچەلر داليسىندا دوران كفن گئىم
قىزلاردا قارا بىغلى و اوجا
كىشىلىرىنىن يانىندا آغلامىشدىلار!
نئچە صۇنا قوشلار بىنرە قىزدا قاچا
قاچا دئىردىلر:

**: « اۇلمايا بىزىم رۇيالارىن شىھزادەسى
اۇلبدور؟! »**

بو اىنالى دئىلدى!
نئچە ساعاتدان سۇنرا بلکہ دە نئچە
مىن ایلدەن سۇنرا خستە خانانىن
سوكوتوايلە برابر بىر اوزون تخت
اوستوندە اوزانغىش و دامنىندەكى
قىزىل گوللىرىن رنگىدە آغ بىر گلین

گئييم پارچانين آلتيندان انشىگه
ويرميش موسافيرلرله برابر دۇنغوشدو!
سۇنرا اۇقۇجا بئلي بوكوك كيشي بىر
دستته قىزىل گول اللرينده
ياخىنلاشدي:
«دئيرلر دۇداقلاريننا باشدان باشا
مفتيلى تىكانلار اهميش اۇنو
اۇلدوردولر!؟»
ومن هيرسدەن اريميشديم، قىزاريب،
بۇزاريب اوجادان باغىرمىشديم!
سۇنرا خىردا پۇلار كى گول
دستتە سى ايلە برابر سىر داشينين
اوستونە جالاميشديلار!
خىردا پۇلار گۇزومون اۇنونده
جىنقىلدايىب فيرلانا فيرلانا آياقلارمىن
يانيندا دوردو! سۇنرا گۇردوم كى
گوللو گوللو دامنىني اللرينده
يىغىب، آياقا دوروب قاپيدان انشىگه
چىخدي، بلكە منىم بوز باغلاميش
صيفتىمي گۇرمەسەين و اللرىين
تيرەيشيني آنلاماسين، طيلىسم اۇلوش
اينسانلار كىمىي آياق دوروب
اىختىيارسىز داليسىجا يۇلا دوشدوم،
بلكە بونۇچە قرە پولى اۇنا
قايتارام و دئيم كى سنى بىر زامانلار
دلى اۇلوش اورەييمده بىر اينانيمسىز

يئردە گۇرموشدوم، اۇ زامان اۇنا
يئتىردىم كى ياشىل چىراغىن دالىسىندا
قىرمىزى چىراغا اينتىظار چكىردى! و اۇ
ياشىل گئىم كىشى اللرىندە بىر آغ
دسمال خىاوانىن سۇن دۇنگەسىندە
دۇغوش اۇنا ياخىنلاشردى، آرابالار
سورعتلە خىاواندان گئچىردىلر، بلكە
ياشىل چىراغ دالىندا قالمىيب و
اوزون زامانلار دونيانىن ان هئىبتلى
شەزادەسىنىن دۇغاسىنى گۇرمەسىنلر،
هامى اىستەپىردى بىر بىرىندەن قابا
گئچىب و تئز ايشلرىنە يئتىرسىنلر و
اۇ يئتىدى سمتە هۇرموش ساچلارى اىلا،
عجىب حالدا قىرمىزى چىراغ دالىسىندا
اينتىظار چكىردى، آدلىلارىمى تئز تئز
آتىم بلكە تئز اۇنا ياخىنلاشيب و
اۇنون داها سۇنمەيىنە شاھىد
اۇلمايام، ائللە اۇنا يئتىرەندە دە
خىاوانىن هر اىكى ساياقىدا جمعىيەتلە
دۇلوشدو، دئىەسن هئچ كىمسە بىزى
گۇرمەيىب و اۇنون يالوارماغىنى
ائشىدەمەشىدى:

« نە اۇلار آللهيم آتاملا آنامى منە
قايتار، من كى بىلىرسن اۇنلاردان
سۇنرا يئتىم قالمالىيام! نە اۇلار
تانرىم!..»

قباغيندا دوروب و اليمى كى
ايچرىندە اۇ وئىرەن پىوللارى
ساخلامىشىدىم آچىدىم، آنجاق اۇ
اعتىناسىزجا كىنارىدىن كىچىب اۇز
اۇزۇنە پىچىلدايىردى:

«آتام يوز مېن ايل بوندىن اۇنجه
اۇلدو، سۇنرا دون گىجه بازار گونو
گلىب آناملا دارتىلمىش آغلادى، كى
ندەن گىدەندە اۇنلا ويداع ائتمەيىب،
صاباح گۇز آچىدىغىم دمده آنامدا
اۇنلا برابر گىتمىشىدى، يالنىز من
قالىشىدىم، و ايندىسە كوچەدەن داھا
گىچە بىلمىرەم، باققال اوزومە برلىر،
مى سئوير، ات ساتان كىشى ايندەكى
قمەسى ايلە مە عاشىق اۇلور، ھلە
آتامىن اۇ قوجا كافتار صىفت دۇستودا
مە رحم ائىلەمىيىب مەنلە سئوئىشمەك
اىستەيىر...!»

داھى آغلاماق ماجال وئىرمىدى و
سۇزلىرىنى قىران حالدا موسافىرلىرى بىر
قىراغا وىرىب، بىر گوشەدە سوسقون و
غملى حالدا اۇتوروب اللرى ايلە
گۇزلىرىنى اۇرتوب و حزين حزين آغلادى،
دئىسەن چىراغ يئنىدەن ياشىل اۇلموشدو
و بىزدە ائىلە قىرمىزى چىراغىن
دالىسىندا يئنە اينتىظار چكىردىك،

رنگلرېمې يانېنا دوزوب باشېني
الېرېلە گۈيە قالخېب دئېم:
«اۇندان بېر شكىلېن وارمې؟!»
دۇداقلارې تېترەك يارېچېق بېر تېسوملە
الېرېنې سېنەسېنە آپارېب واورەيېنېن
اوستوندەن بېر گۈزەل شكىل چېخاردې و
ائلە ياواش شكىلې گۈتوروب منە
وئردې كې اۇلمايا آناسې يوخودان
دېسگېنېب ، اۇيانسېن! و يئئېدەن
اۇنون اوستونە هېرسلې هېرسلې باغېرسېن!
و اۇ يئئېدەن آغلا گۈزلرې ايلە اۇنون
دالېسسېجا سسورونوب و اۇننا
يالوارسېنېلكە يالنىز قالېب دام
دووارا باخماسېن. اۇ شكىل نەقدەر
گۈزومە تانېش گلېردې، اۇ يئكە
گۈزلرې، كشىدە قاشلارې، يئئدې سئتە
هۇرولش سساجلارې و قېرمىزې
ياناقلارې ايلە، بېر آلما كېمې كې
آرادان بۇلونموشدو، منە باخېردې،
شكىلې الېندەن آلاندا بارماقلارېنېن
اېستېسېنې حېس ائئدېم، بلكە نئچە
ساعاتېردې كې من اۇنون قاباقېندا
دۇنموشدوم، شكىل چكن قلملرېنې ها
بئلە پۇرتەرە پارچاسېنېدا يئرە سالېب
شكىل چكەيە باشلامېشئدېم، هلە
چكدېيېم شكىلە باخماياراق گۈزلرېم

گۈزلىرىندە دۇنموش، يالنىز اۇنا
فيكىرلىشىردىم و ذهنىمىن تام اجزاسىدا
اۇنون شكىلى اىله دۇلوشدو، من شكىل
چكىم و اۇيان يانا يىغدى، بىر
هفته، بىر آي يا دا . . . بىلمىرەم،
آنچاق اۇمنىم چكىدىم پۇرتىرەلرە بىر
دنىز قىدەر آغلادى، گۈزلىرىمى
دۇلاندىردىغىم دمده مىليونلار اىنسان
گۇردوم كى ائله من چكىدىم
شكىللىرىن قاباغىندا بلكه اۇنون
يانىمدا اۇلدوغونا گۇرە دۇنموش،
يادا منىم پۇرتىرەلرىدە سو
اۇلوشدولار، ارىشىدىلر، من بونو
بىلىردىم نىيه كى اۇنلار همشه هيجانا
دۇلندا سو كىمى اۇلارلار، اۇنلار هئچ
دۇنه بئله بىر بۇيوك ايشلرە دۇزه
بىلمزلىر، هيجاندىن گاه شوعار
وئرىب، گاه خيال اتەيىنه جوموب،
گاهداندا چۇرەك خانادا صفه دوروب
قورولوخذان و يۇخسوللوخذان
دانىشارلار. آما بونلارى يالنىز من
بىلىردىم، هله اۇنلار اۇز گۇردوىو
بۇيوك ايشلرىندەن خىلرى يوخويدو،
اۇنلار اۇقىدەر بۇيوكدولر كى اۇز
فيكىرلىرىندە ايتلر.

اۇنلار يىن بوز باغلامىش جىسمىلرىنى بىر قىراغىا ووروب شىكىللىرى دوورالاراپا ياپىشىدىرماغا باشلادىم، بىر گون، اىكى گون، بىر آي يادا يۇخ مىن ايل ائله بو ايشى تىكرار ائتدىم، هئىچ كىمسە ياشىغا و تفاووتسوز اۇ شىكىللىرىن يانىندان گئىچە بىلمەدى، گۇرەن ائله اۇتورموشىدو هۇنگور-هۇنگور آغلامىشىدى. هله گئىچەلر موسافىرلىرى خىاوانلار يىن سۇن دۇنگەسىنە دەك شىكىللىرىن قاباغىندا بوز دۇنموشىدولار، بونو شىرىن تام آداملارى گۇردولر، گۇردولر كى اۇنلار بۇزارمىش و نارىنجى لىباسلارى اىلە سوپورگە اللرىندە دۇنموشىدولار، و تجىزە اىي اىلە غم غوصە اىي دونىانين تام گۇزەلرى اىلە برابر اۇلموشىدو، آما اۇندان بىر خىر وئىرەن اۇلمامىشىدى، دئىسەن اۇ ائله بىر اىنسانىدى كى من دلىلىگىملە اۇنون بۇيوك آرزىلار يىن رسامى اۇلموشىدوم و من يالنىز بو رسىملردە اۇنا ياخىنلاشىدىم اۇ مندەن اوزاقلاشىشىدى و من لاپ دلى اۇلموشىدوم، من آختارمىشىدىم و اۇ اوزاقلاشىشىدى، اۇ قدەر اوزاق كى ائله بىل دونىانين

بوشاشىندان اۇباشىنادەك ، ھىچ كىمسە اۇندان بىر دوز خىر وئرمەدى
آما اۇنو ھامى تانىپىدى، و اۇ ايكي
بيغى بورما كىشى مېن دۇنە مېنى ائللە
اۇ جنتىن قاپىسىندان ائشىيە تونلايىب
اوستومە اوجادان باغىرمىشىدىلار و من
مېن دۇنە باش-گۇزوم قانا بۇيانىب
اۇنلارىن آستانالارىندا ياتىب
آياقلارىندا دوشوب ايلتىماس
ائتمىشىم .

اۇ غئىب اۇلوشىدو بلكەدە بىر
رۇياي ايمىش ائللە بىر رۇيا كى بىر دى
رسامىن يوخوسوندا اۇتورموش، اۇنو دى
ائتمىشىدى .

آداملارىن قاباغىنى كسىب، آرابالارىن
شوشەلرېنە اۇنون شكىلىنى ووروب،
قىرمىزى چىراغىن سۇن چاغىندا، اۇندان
سوراغلاشىپىدىم، ائللە سحر گون
چىخاندىن، گون باتانادەك ايشىم
اۇلوشىدو اۇنو آختارماق، من بىر دى
رسام و اۇ بىر قادىن-آجلارىن دى
پىغمېرى- و يئتىم اوشاقلارىن تورك
آناسى . بونو خىاوانلار قىراغىندا
اۇتورانلار، كوچەلر دۇنگەلرېندە
ياتانلار دئمشىدىلر:- بىر قادىن!
گۇزلىرى زىل قارا، قاشلارى كشىدە ،

دۇداقلارى سوسقون، گولر گولمز، ساچلارى يىتدى سىتە ھۇرولموش، گونىدە بىر يادىگار بىزىم آرامىزدا قۇيۇب گىدىر! - و من اۇتوردوم مینلر دۇنە يىنە اۇندان پۇرتەرە چكىم! ھلە شەرىن بوتون رساملارىندان ياردىم اىستەدىم، بىرجه - بىرجه قاپىلارى چالدىم: « باغىشلايىن! رسام بى! من سىزىن ياردىمىنىزا احتىاجىم وار!»

اۇنلاردا گلىب خىوانىن بو باشىندان اۇباشىنادەك اۇنو چكىب و اۇز رسىم ائولرىنىدە اۇنون پۇرتەرەسى ایلە بىزە دىلر. سۇنرا ھر كىم باخىب اوجادان آغلامىشدى ھر كىمسە يوخودان دورموش سحر چاغي آداملا حوانىن اىستكلىرىنىن سۇن دۇيوشونە باخىشلار. مندە تر تىز البسەملە باشىمداكى يادىگار پاپاغيما بىر رسىم ائوينىن قاباغىندا سحر دەن آخسامادەك آياق اوستە اىنتىظاردا قالىب و بىر كىمسە گلمىشدى.

آتام دئىردى كى:

آداملار اىكى دستە دىلر، بىر دستە رسام كى اۇنلاردان تعریف ائتسەن يالاندان شىشەلر و اۇزلىرىنى اوجادا

گۇروب داھا يئره دوشەندە تام
جيسمىلري داغىلىب آرادان گئدەر، اۇ
بيري دستەسى كي اۇنلاردان تعريف
ائتسەن آجىخلاري گليب كوسەلەر!»
آما من مين دۇنە اۇنون پۇرتىرەسىنى
دام دووارا ياپىشىدىرمىشىم و اۇ بىر
دۇنە اۇزونو گۇستىرمەمىشىدى! نە
اعتىراض ائتمىشىدى، نە دە بۇيوك
اۇلوشدو، سانكى اۇ ائلە بۇيوك بىر
اينسانىدى!
داھا سىرىم قورتولوشدو، هر حالدا
گرەك كي اۇنو تاپاردىم، ايشىم
اۇلوشدو اۇنو آختارماق، كىمسە
قاباقىمدان گئچىردى بىر آن
سۇروشوردوم:
« باغىشلاين! سىز بو شكىلن صاحابىنى
تانىرسىنيز؟!»
.. و من نە قدەر دى ائشىتمىشىم!

دلیلک موچاریبهسی

:-
«سلام!... اورهك سۆزلىرى سینه یازا
بىلمیرهم ، آخى بو سۆزلره كلمه
تاپمىرام ، بىلىرسن! اورهك
سىخىنتىلارى هانچى جادا
بنزهتمهینی بىلمیرهم! آدام اولورام ،
گاهاندا آدام كىمى بىر ساخلىم
اوزوم يئمكدەن اؤترو گۆزلىرى يوموب
، سايرام!

اينانمازسان! اينديسه عشقي تام
ووجودوملا حيس انديرهم! الله بونا
گورهده سنه بو مكتوب دا يازيرام او
اولدوزلاردان كي ايللر بؤيو يانار -
يانماز ياتيبلار!
آتام دئميشدي!:

«اۇنلار همشه گونئيدهن گلرلر آما من
هلهده دونيانين گونئي له قوزئي اينده
قالميشام، گاهدان گونئي يه دوشونوره
و اوزون بير سفره، گاهداندا سنين
گۇزهل سالامينا كي قوزئي لرين
آلاچيقلاريندان منه گونده ريبسن!
منيم ايستكليم!

بو يۇللارين دالدا سيندا بو خيالدا
اۇتورموشام كي گلەسن و يئنيدهن
الريني منه باغيشلاياسان!

قيساجا دئيرهم! او گوندهن كي سني
بو سۇيوق يۇللارين اينتيها سيندا
ايتيرميشم دال با دالا سني گۇرمكدهن
اۇترو اوره ييم سيخيلير، بو اومودلا
كي گلەسن!

سانكي بو مكتوبو تاپشيريرام يئلرله،
بلكهده گۇيلردهن گئچهن دورنالار
منيم سيزيلارعي سنه يئتيرديلر!
ساغ قال! ساغ ياشا!

□□□

گۇز آچدىغىم گونىدەن بىرى ساواش
گۇرموشدوم، و بۇمباردومان سسى و
ئولرىن يىخىلماسى و اينسانلار بىر
بىرلىرىن قىباغىندا صف چكىب
دۇيوشمەسى دونىانى بوروموشدو! يارالى
آپاران آرابالار باغىرا باغىرا اۇيان
بويانا قاچىردىلار! و من مکتوب
الىمىدە اۇخويىا - اۇخويىا
تانىنمىش بىر مقصدە گئىردىم!
درەلەر قارالمىش سوکوتلرىندە و
دهشتلى گونلرىندە تام بارىت و
اۇلوم قۇخوسو وئىردى، گاهدان
آداملار باشلارنى قۇرخودان اللرىن
ايچرىندە گىزلىدىب ئىره سىنرىدىلار،
گاهداندا تانرى-تانرى دئىه دئىه
قۇرخودان چئشىدلرىن رىنگى آتىب
ائله بىر اۇلوم تانىشلىقىنا
بنزەيىردىلەر، و شۇفئر بى يۇلون
اينتىهاسىنادەك دىلىن آلتىندا بىر
شئىلر اۇخويوردو و مۇحكىم آرابادان
ياپىشمىشدى و قۇرخودان قۇللارىن
توكلرىدە بىز بىز اۇلوشدو! هردهن
ده هىرسلەنىب باغىرىدى:
«آقا! من نەقدەر دئىيرەم كى گئتمىرەم
اۇنلار ائله اىصرار ائدىرلەر، هله
دئىرلەر گئتمەسن آرابانى ساتماغىن

لازىم دىر، يادا آيري بير يۇلدان گرەك
پارا قازاناسان! بلکہ اوشاقلارينين
آج قارنيني دۇيورا بىلەسن! «دئدي،
سۇنرا اللريني تىرلنمىش بىغلارينا
چكىب و اوجا سسي ايله دئدي:
«آخي مەير منيم عائىلەم يۇخدو!
منيم قارداشيم! من دئيرەم آيدا بير
دۇنە گئدە بىلرەم هفتەدە بير دۇنەكى
يۇخ!»

سۇنرا مۇحكىم آرابايبا تاپىدييب و
بۇمبا سسينين يئره ياخينلاشماقينا
باشيني تئز آشاغي ائندىريب و اۇزونو
ايتىريب اوجادان تانريني سسلەيىردى!
بۇمبا يئره دوشندەن سۇنرا باشيني
قالدىريب و دال با دال دئىەسن
اۇزونو يامانلايب بلکہدە آلاھا
يالوارمىشدى! آما ائلەبىل آرابادا
يالنىز من وارايدىم، هئچ كىمسە
دانىشمايىردى! و ھامى گۇزلىرىنى گۇيە
دىكىمىش اولدوزلارى سايىردىلار، يادا
منيم كىمى ائلە اۇز ايتىرمىشلىرىنين
داليسىجايدىلار! كى مین ایل بوندان
قابق تام آرزىلاریندان گئچمىش
دالارىنداكى كۇرپولرى يىخمىشدىلار!
.. و اۇقىز كى كۇرپو اوستونده
دورموش آداملا حوانين شكىلى اللرىندە

چايلاري باشدان باشا چينميشدي! دۇرت
دۇورەسى دە يارپىزلا ايلان ايىنە
دۇلشوش گۇيلردەكى ملكلردە
آغلايردىلار! و قىز چئشىدىنن رنگى
آتمىش اللرى بوم بوز اورەيى تىترەك
يالنىز چاىا باخىردى و بۇيوك
آنالارىنن آدلارىنى هيجىلەيىردى! اۇ
تايدا ارباب، بوتايىدا دوشمن ،
كۇرپودە تىترەك آغلار آغلاماز
دۇداقلاندى:

«ايەر داها بىر آتدېدا گلسىز اۇزومو سئلە تاپشىراجاىام!»

بىر كىمسە دورمادى كى اينسانلار
حياتىندا سۇن ماھىسىنى ائشىدىب
يئىدەن ياشاسىن!:

«اينان منىم آتام! ارباب هنج زامان منلە بىر يىردە ياتماياچاق!»

بونو من بىلىردىم و بو آرابانين
يالنىز موسافىرلرى كىتابلارىندا
اۇخوموشدولار! يادا من چكىدىگىم
پۇرتىردەن آنلامىشىدىلار، كى هر
خىاوانين دۇنگەسىندە چىراغلار
اتەيىندەن آسمىشىم، و شەرىن ان
سئوگىلى قىزلارى اۇينايا اۇينايا
بوز دۇغوشدولار! بلكە خىاوانلارى
سوپورەنلر گلىب اۇنلارى گون باتانا

ساياق منيم شكىللىرىمە سوپورسونلر،
سۇنرا ئىللە اۇ بىۋىزارمىش
البىسەللىرى ايلە آرابالار
كاروانسراسىندا ساغلىقلارينا شىربت
ايچىب، كئىلنىب بىر بىرلىنە ياواشجا
يامان دئىسىنلر!

.. و اۇ سئومىلى ائل قىزى اۇلوملە
ياشايش آراسىندا بىرىنى سئچىب ابدي
ياشاسىن:

«اينان! اىەر بىر آدلىم قاباقا
گلسن، داها اۇزومو ايتىرىب سئلە
تاپشىراجايم!»

اۇنلاردا ئىلە كاروانسرا قاباقىندا،
يئتىدىنچى قاپىيا باخار باخماز شىهرىن
زىبىللىنە ساياق دوروب گۇزلىرى
كئىلى قىزلارنى دامىللىنە برەلىب
تام سىللىرى ايلە باغىرىب مىن اىل
بوندان قاباق دۇغوشدولار! بلكە ئىلە
اۇ سئومىلى قىز اۇنلارنى گوناھلارنى
باغىشلامىشدى!

... و سۇنرا گلىب تام كۇرپولرى اۇز
دالىسىجا اوچودموشدو!

دالىمداكى اوستولده اىكى ياساقلانمىش
بولبول سوسموشدو، و بىر آرىخ كىشى
گۇزلىرىنىن آلتى اىچرى گئتمىش، قاشلارى
توكولە دۇلوش هلە اوزونون سوموكلىرى

دنه دنه ساييلا بيليردي و قۇل آچىق
گول رنگينده بىر گۇينك قۇللارينين
ياريسىني اۇرتموش، يارىسيدا دۇلو
توكله بىر اۇزون سفرين نيشانەسىني
اۇردا يئر ائتميشدي، گۇزلىرىن
ياشيللىقي دا دئيه سن بىر حادىثە نىن
باش وئرمەسىندەن خبر وئىردى!
يانىنداكى آيرى بىر كىشى دە
اللىرىندە جىرىق بىر جانىتا
اينىندەكى جىرىق پالتارلارايىلە
اۇنايىردى و گاھاندا رنگى بۇزموش
لى شلوواري ايلە قاباقدىكى اوستولە
زۇر وئردىقجا دالىيا دۇنوب ھىرسلى
ھىرسلى اۇنا باخىردىم، گۇزلىرىن
آلتىندا بىر درىن يارا اۇلدوغونا
گۇرە اۇنو ھمشە بىر اعتىراض ائدەن
اينسانادا بنزە دىردى، ائلە ھمشە دە
اعتىراض ائدىب آرابا سورەنىن آرابا
سورمەيىنە گىلئىلە نىردى، آرابا
سورەندە ياواشجا دۇنوب گۇزلىرىن
آلتى ايلە يارىچىق اۇنا باخىب سۇنرا
دا يۇلونا دوام ائدىردى!
دئيه سن قىرمىزى چىراغىن دالىسىندا بىر
جوت سارى بولبول چىراغىن اوستوندا
ايلنمىش گل گئدى كئىرل ائدىردى و
آداملارن بۇم بۇش اۇلموش رنگلىرنە

باخىردى، و اۇنلارى بىرجه بىرجه
سايىردىلار .
نئچە كىشىدە اللرىندە تئسبئح،
بئللرىندە سىلاح و دۇداقلارىندا كلمه
كلمه يارىچىق سۇزلىر آرابانىن لاپ دال
حىصه سىندە خىالسىز اۇتورموش،
گاھاندا بىر بىرلىنە گل گئددەن و
يا گئدىب قايىدمامازلىخندان
دئىيردىلر، و بىز هر نه قدهر كى
ياخىنلاشىردىق بارىتلا اۇلوم قۇخوسو
داھا چۇخ حىس اۇلونوردو، شھرىن
گىرىش مئيدانچاسى بىر عسگرىن سىنىق
اللرىندە كى سىلاحلا خارابالىقلار
بىزە نىشىدى و مئىدانچانىن دورت
يانىندا كى سىرا ايله دوزولموش خاراب
ائولر، دوكانلار، ماغازالار كى بىر گون
شھرىن ان قالابالىق يئرى ايدى اداملا
دانىشىردىلار و من يالنىز اۇ عسگره
فىكىرلىشىردىم كى گۇرەسن هانسى يازىق
بىر اينسان ايدى كى اۇزونو شھرىن ان
آغىر فدائىسى سانىب بئله اللرى كسىك
و قىچى سىنىق هله آياق اوسته
دورموش مدافعە بۇرجونو ادا
ائتمكده ايدى، يادا مئىدانچانىن
سرەلنىمىش و بۇزارمىش قىزىل گوللىرىنى
كى هرەسى بىر اينسانىن سىرداشى ايمىش

ساييا سايا اولدوزلارا ياخىنلاشيب
اللىنى مئدانچانىن سويوندا سوسوزجا
اوچماقا فيكىرلىشىردى.

يئىدەن گۆزلىرىمى درىچەدەن ئىشىيە
تىكىب - او درىچەكى ياددان چىخمىش
و پالچىقلا بزەنمەمىشىدى! - خىياوانىن
ايكى سايياقىندا چىنار آغاجلارى
دامنلىرىنەدەك يانغىشدىلار! باش آشاغى
و آراجا يالنىز داغىلماغا سارى
سوزوردولر ئىلە بىل كى جان
اوستەيدىلر!

دۇغرودان بو دونيادا هر شىيىن جاني
وار، نفس چكىر! و آدام كىمى ياشاماق
اوچون چالىشىر، اونوندا بو دونيادان
يئرى وار، ياشايشى وار و بىزىر
!...

آرانا يئىدەن مئيدانچانى دولندى! و
اۇ يارالى عىگر دئىسەن گۆزلىنى
دوشمانا سارى قىرپىمىش اودا ياشاماق
اوچون چالىشىردى! و بىزىم آرابامىز
پالچىقلا بزەنمىش بىر يارالى ايلان كىمى
جادالاردا يۇل گئىدىب، بورولودو!
گۆزلىمى دولوخسانمىش اورەيىمىن
چىرپىنماسى اىلە وئرانالارا باخىردىم و
اۇز ياشايشىمىا اورەيىم سىخىلىب ،
پاخىللىق ائدىردىم!

...و اۇ يارالي عسگر كي بارماقي ايله
يابانجي هوجوم گتيره نله ري گۇستىردى
دئيه سن اوشاقلارين قورخودان
باغىرماقلاري قولاقلا رىما دۇلشوش و
قادىنلارين اغلايش سىلري كي بىر
قاچاق يۇل ايچون چابالايردىلار!
دۇغرودان من ازجا قاليردىم دلي اۇلام!
آغاجلارين ياريمچىق اۇد المالاريني و
بىزىم مىن دۇننه مئىدانچاني
فىرلانماقىمىز - الله طواف ائتمكىمي-
يادا ياريمچىق ايسته يىمىز كي اۇندان
آيرىلماق مومكون دئىلدى! هله
آغلايش سىلرينده قولاقلا رىمدا آشكارجا
ياغمورلا برابر حىس ائىدىب
ئشىدىردىم!

- ياغىشنىن دال بىلا دالا
ياغماسىندا قارا گۇن بىر
پالتۇو گنىمىش خىاوان
قىراغىندا ياشىل چىراغىن سۇنوندا
اىنتىظار چكىردى! هله اوزاقدان
دۇداقلارنىن قىرمىزىسى اىنچىكاس
تاپمىش گۇرونوردو! ياواشجا
ياخىنلاشيب دئمىشدىم!
« باغىشلاين! ادىنىز ندىر؟! »
هله جاواب وئرمەمىشدهن اۇنجه
جانتامدان بىر شكىل چىخاردىب

اوز به اوزونه توتوب سۆزومه
داوام وئرمیشدیم:

« باغیشلاين سيز بو شكيلين
صاحيبي تانييرسينيز؟! »
قارا گۆزلويونو اللرينه آليب
ديقتايله گۆزلىرىنى پورتريه
برلديب نئجه ديقهدهن سؤنرا
بلكده نئجه ايلدهن سؤنرا
ايلىب قولاقىما پىچىلدامىش:
« پارانىز وارمى؟! »

سؤنرا اللرىنى بىر خاص مهارتله
هاوادا چىراغ چتىنىن آلتىندا
ائله دۆلندىرمىشىدى كى من
يالنيز اۇنون بارماقلىرىنى
اوزومه دوشموش گولكەسىندەن
پارالارىن قاتلاماسىنى اۇز
جىبىمدە ائشىدىمىشىم و اۇ
قۇندارما هيجانلا يئنىدەن
سۆرموشدو:

« نهقدەر پاران وار؟! »
اىختىيارسىزجا اليمى جىبىمىن
تركىنه آپارىب وار يۇخومو
اۇنون اۇنونده ساخلامىش اۇدا
بىر اينانىلماز سورعتله بىردەن
پارالارى اليمدهن چىخارىب
سامىش سؤنرا يام-ياشىل

گۈزلىرىنى - ئىلەبىل شىئىپان
اۋردا يۈۋا سالىش - گۈزلىرىمە
دىكىب دىمىشىدى:
« آرابا دا كى يۇخوندىو!؟ »
ساكىتجە اۋنا باخمىش اۋدا دال
با دالا دانىشمىشىدى:
« اۋلسون! دالمىجا گل! »
خىياۋانىن باشىنادەك آدلىم
آتىب سۇنرا آراباىيا
مىنمىشىدىك! خىياۋانلار نە قدەر
منە تانىشىردىلار! ئىلە اۋ اىلك
دۇنە كى گۈزلىۋونو گۈزلىرىندەن
چىخارمىشىدى مىنى يۇلدان ائتمىش
بلكەدە اۋ هامان آدام اىدى كى
يالنىش عشقىنى مىنىم اورەيىمدە
يئر ائتمىشىدى! بلكەدە يۇخ!
يالنىز بىر گۈلكە اىدى و بىر
شىئىپان كى مىنى يۇلدان ائتمەك
ايچون تام ووجودونو مىنىم
اىختىيارىمدا قۇيموش اۋ اندام كى
اىختىيارسىزجا آرابانىن
موسافىرلىرىنىن آراسىنىدا
يئرلشمىش و تام موسافىرلر
گۈزلىرىنىن آلتى اىلە منە
باخمىشىدىلار!

ھلە خىياۋىنىدان - پاساژلار
قابىقىنىدا ، ويتىنىلدىن
قاباقتىنغان گىچە گىچە ايچى
ساتانلار، پالتار ساتانلار و
كئىلىلىرىن گۈز آتماسى
باشلانمىشى!

آخ! نە قەدەر يۈرۈلمۈشۈم!
ھىلىك ايسگاھدا آرابا بىردەن
بىرە دوروبسا ھامى يارىمچىق
يىرلىرىندەن قالمىش بىرلىرىنى
قوجاقلارنىدا يىرلىنىمىشىلەر!

بىرى كى تىسبىئىللىرىندە دوعا
اۋخويوردو تىسوملە دىدى:
«آقا جان! شۇفىر بى! قوربان اولوم
سەنە! اولمايىا بىزى يىرىمىزە
يىتىرمىسەن!؟ آرابانىن آتوشگەلرى كى
پالچىقلا دۇلموش! قىباقلاردان دا كى
ھىچ خىرىمىز يۇخ!»
شۇفىر بى آرابانى بىردەن ساخلامىشسا
آنلى تىرلىش يىرىندەن قالمىش يىرە
يىنرىكن دىدى:
«يۇخ ، آقا! بىر كىچىك دۇست
اىستە يىردى اىگىرمى اىلدەن سۇنرا
بىزى شۇفرلىيىمىزدەن اوتاندىرا!»

و يئره يئندي! هامى ياريمچىق آياقا
دوروب بىر ايىتى گوردولر كى
جوقلاري ايله برابر خىياوانىن
اورتاسىندا ياتمىشدىلار! شوفر ده
قورخا قورخا اۇنلاري خىياوان
قىراغىنا يانمىش چىنارلارنىن آلتىنا
سورەركن ، ايت ەردەندە ەرسلى ەرسلى
شوفرە باخىردى!
□

بىرى يامان دىمىشىدى:
« آقا بونە اىشىدى!؟ دوز خىياواندا
دا سورمىسن!؟ »
شوفر قورخودان ساپ سارى سارالمىشىدى،
ائله پايىز كىمى كى بىردەن بىرە
يۇلدان يىتىرمىش و اۇقارا پالتۇو
گۇندەن آرابادان يئره يئنىشىدى، و
بىزىم تاختا قاپىمىزىن قابقىندا
دوروب گولوش و من قورخودان اۇز
يىرىدە دۇنموشدوم! آخى اۇ ەاردان
بىلىردى كى من بوردا ياشىيىرام!؟
سۇنرا ياريمچىق قارا گۇزلىوونون
آلتىندا منە باخىب دىمىشىدى:
«قورخورسان مى!؟!»

دىلىم توتولوشدو، و بو قورخونو ادا
ائتمك ايچون بىر كىلمە تاپا
بىلمەمىشىدىم، بونا گۇرەدە ائله

اۋنون حرکاتىنى بىلەر بىلمىز تىكرار
ئىتمىشىدۇ!
سۇنرا يىئىدەن مەنە سارى اوز
دۇندە رىب دىمىش:
«ندەن قاپىنى آچمىسان؟ مەيەر قۇناق
اىستەمىرسن؟!»
ال آياقىمى ايتىمىش ، جانتامدا بىر
آچار دالىسىجا گزەركن اۋنو تاپىب
قاپىنى آچمىشىدۇ!
ايچرى گىرەركن حىه طىمىزىن چىنارلارىن
سەتى اىلە گۆيدەكى اولدوزلارا باخىب بىر
نەچە داغى ياش توكموش كى آدام آي
ايشىقىنىن اىنەيكاسىنى اۋنون
ياناقلارىندا گۆرە بىلردى! مەندە
ايچىتتىيارسىز زىرمىيە سارى سوزوب
اۋنون تاختا قاپىسىنى آچمىشسا جىغ
جىغادا سوسموش يىئرآلتىنىن اوستوندى
دىزى اوستە اورتالىقىدا
اۋتورموشدوم! بىر نەچە دىقەدەن
سۇنرا آستانادا دورموشسا دىمىشىدى:
« نىيە بوردا؟ يوخارى كى گۆزەلدى!»
هەچ دانىشمىشىدۇم ، و او سۆزلىرىنە
داوام وئرمىشىدى:
«من! قارانلىق يىردەن قۇرخارام!
يوخارىدا آي ايشىقى آدامى اۋزونە
سارى چاغىرىر..»

سۇنرا ياخىنلاشىب منىم كىمى دىزى
اوستە اۆتورموش دئمىشدى:
« گل بو گئجه مندەن اۆترو يوخارى
چىخ!»
آما من ائله فىكره دالمىشدىم كى
دئيهسن اۇنون سۆزلىرىنى ھىچ
ائشىدمەيىردىم!
بلكە اۇنو بىر يئردە گۆرموشدوم!
بلكە دە ائله بىر حادىثە باش
وئرمەمىشدى، آخى من ائله ھەر
حادىثە يە عادت ائتمىشدىم، يالنىز
ھىس ائدىردىم كى بىرى بىزى وارقلایىر ،
ھلە گاھاندا قۇرخودان اىستەيىر بو
ناغىلى تئز بىتيرىب ، گئدىب اۆز
يئرىندە اوزون گئجهلرە تاي ياتسىن،
اۇلمايا سحر اۆلوب گونش پارىلدايىب
و اۇ بو ناغىلى يئىدەن اۆخوماغىنا
مجبور اۆلسون!
پايىزىن سرىن ھاواسى بىر آز اۇ
زاماندا اۆنجە اۇنون پالتۇونون
ياخالارىنى گۆيە قالخاركن دالىسىن منە
سارى دۇندەرىب زئىرزمىنىن
پىللەلرىندەن يوخارى چىخىب
دئمىشدى:
«من يوخارىدا سنى گۆزلەيىرم!»

بىر نىچە دىقەدەن سۇنرا اوستەكى
اۇتاقىن آستاناسىندا دورموشدوم، اۇ
دا ياتاق مىزلىرىن آراسىندا يۇل
گىدىب، آغ ملەفلرى مىز صندللىرىن
اوستوندىن كىنارا وىرمىشىدى! مندى
قاپىنن آستاناسىندا آغلامىشدم، آخى
بوردا يالنىز آتاملار نام ياتىشىدى و
نذىر پىشىرەن گىجەلەر قاپى
تاقىلتىسنا اينتىظار چكىبىسە بىرى
گلمىش نذىر آشىنى نام اللرىنە
باغىشلايىب و گىتمىشىدى!
آتام پورتىرە دالىندان باغىرمىشىدى:
« عزیزىم! منەدە بىر قاب چىك! آخى
آجىشام!»
آنامسا ائلە اۇ يىتىدى ساياقا
ھۇرموش ساچلارى ایلە گولومسەمىش،
دئىمىشىدى:
« سىن ائلە بو ایشلىرىن مىنى دى
ئىدىر!»
اۇدا قارا پالتۇو ایلە آغىزىنن
قاباقىنى اللرى ایلە توتۇشۇدو:
« واھ واھ! نە قىدەر تۇز تۇرپاق
وار، سىن نە قىدەر تىنبلەن!»
سۇنرا ملەفلرىن بىر گوشەسىندەن
ياپىشمىش كى مىن ھاراي تپىمىشدىم:
« لوطفا دەيمەيىن!»

بو سۆز اۇ قدهر هيرسلي ادا ائتميشديم
كي اۆزومده اۆز يئريمده قوروموشدوم ،
سۇنرا پئشمان پئشمان قاپينين
چرچيوه سنين اوستونده اۆتورموش حزين
حزين آغلاميشديم:

«آخي بونلار اۇ ايكي عاشيقين
ياديگارلاريدي، ايسته ميرهم بيركس
اۇنلاري منيم اليمدهن آلسين!»
اينديسه قارا گۆزلويونو گۆزلىرىندەن
چىخارتميشسا ياواشجا منه ياخينلاشميش،
دئميشدي:

«آما منه بئله دوشونورهم كي اۇ
ايكي قوش هئچ دۇنه ايسته ميللر كي
يووالاري بئله كيفسه ميش اۇندا
تۇراتان تۇر سالىن، آنلايرسان مي؟!»

سۇنرا اللريني آچميشسا اۆز باشينا
فيرلانغيش بيرآز اوجادان باغيرميشدي:
«بور ا چۇخ كئيفدير! من بئله
دوشونورهم كي او ايكي قوش بيرگون
بوردا چيرپينا چيرپينا بۇغولارلار.»
سۇنرا اۇدا منيم يانيمدا ديزي
اوسته اۆتورموش باشيني چيگينلريه
قۇيوشدو!

قفسدەكى قوشلار چۇخ چىرپىنىدىلار!
دئىھسەن اۇنلاردا بو اوزون يۇلا
گۇزلىرىنى تىكمىش آزجا قالدىلار
بۇغوللار! يازىق قوشلار اۇقدەر
باغىدىلار كى شۇفئىر بى چىغىردى:

« آقا! اۇنلار خفەلەين! كارىخىرام!»

سۇنرا باشلادى اۇزونو يانمالاماغا! و
نۇچە داغى ياش گۇزلىرىندەن دامىب
ياناقلارنى ايسلاداندا ، اۇ ئىكە
اللىرى اىلە اۇنلار سىلدى.

بىرى تىسبىئىخ دنەلىرىنى بىر بىرلىرىنە چالا
چالا بىر لىوان نار سويو اليندە
ياخىنلاشىب اۇنا سارى توتوب دئدى:

« شۇفئىر بى! چۇخ ناراحات اۇلما! آل
بو نار سويونو ايچ ، جنتدەن گلىب ،
بىر باخ! بستەسىنىن اوستوندە
يازىبلار- سىزىن بالاجا قىزىنىز جنت-
»

شۇفئىر ايندىسە گۇزلىرىنىن ياشى داھا
آرتمىش ، نار سويونو گۇزلىرىنىن
ياشى اىلە برابر ايچىب دئدى:

« قورىبان اۇلوم سنىن كىمى گۇزەل
قىزا!»

سۇنرا فىكرە دالمىش! ھلە من اۇنون
فىكىرىنىدە اۇخويا بىلىردىم، جنت اۇنون
بالاجا قىزى اۇلاركن بو بستەدە اۇنون

ايتحافى ايميش، يانى هر نهىي بو الدهن
وئرسن او الدهن آارسان! دونيانين
ايشلري عجب قريبدى!

او دا شئيطانى گؤزلري ايله
پالتوونو اللري ايله سيلكه لهيب
دئمشدى:

« عجب قريبدى! »

ائله اوجور كى آستانادا قيچلاريم
قوجا غيمدا اوتورموشدوم، يالنيز
ياريمچيق اونا باخيب دينمه ميشديم، و
او سؤزلرينه داوام وئرميشدى:

« دونيانين ايشلريني دئيرهم! دون
گئجه جنتي يوخودا گوردوم، ائله
اوجور كى دئيرلر - دوم دورو
چشمه لري، يئمه لي يئمه لي نارلاري،
آمالاري - اينانمازسان هله بيري سي ده
ائله جنت كيمي گؤزه ل جنتده بير
چشمه نين باشيندا دورموش گؤيه باخيب
گولوردو، دئيه سن به گؤي گؤزلرينده
يووا سالميشدى! »

سؤنرا قاشلاريني قيوريديب دئمشدى:
« سؤنرا بيرده ن بيره اوره ييم اسدى،
حيس ائتديم كى داغ ييليرام، يوخ
اؤلورام، نيه كى بيري ائله او
قارا گؤزلري ايله يانا يانا منه

ياخىنلاشمىش، بىر آن باخىب گۇردوم كى
قىچلارم يانير، آنجاق بىدنىمىن يارىسى
اۇت توتۇش يارىسىدا سو ايچرە
يانىردىم، و يالنىز اۇ بىر اليندە اۇت
گورەسى بىر اليندە دە سو بايداسى منە
ياخىنلاشىردى!»

بو سۇزلىرى اىلە اۇدا ايلىب منە
ياخىنلاشمىش:

« اۇ ائلە ياخىنلاشدى، اۇ قدەر ياخين
كى...»

اىستەمىشدى سۇزلىرىنە داوام وئرسىن،
كى مەنى آي ايشىقىندا آشكارجا
گۇرەندە بىردەن بىرە اللرىنى گۇزلىرىنە
قۇيۇب دال دالى بىر اوستول اوستوندى
قرار تاپمىش، قۇرخودان دىلى دە
توتولموشدو! نىچە دىقەدەن سۇنرا
نىچە داغى ياش اوزنە تۇكوب اۇدا بىر
يارىچىق باخىشى اىلە اۇزونو
اوستولون اوستوندى راجاجا سالمىش
قۇلارىنى دا دىزلىرىنىن اوستوندى
اوزالتمىشدى! داها اۇندا ساچلارىدا
كى يىتتىدى ساياقا ھۇرولموشدو
گۇرونوردو و قىرمىزى دۇداقلىرىنىن
اىستىسى ائلە بىر تىكەلنىمىش آلماكىمى
اورەيىمىن چىرپىنماسىنا آرتىشىدى،
دىزى اوستە اوز بە اوزوندى

اۆتورموش گۆزلىرىندە بىر يۇنتانمىش
هئىكل كىمى اىتمىشىم، ائله هئىكل
كى بو اۇتاقىن يادىگالارىننن اىچرىندە
اىتمىش، آخى ايللىر بۇيو اۇنون
دالىسىجا گزمىش يالنىز بىر آن
باخىشىنا احتىاجىم وارسا ايندى
يارىچىق لوم لوت منىم اۇنومده
اۆتورموشدو!

و هر آن منى اۆزونده ايتىره بىلردى!
اۇدا وحشت ائتمىشىدى! آما من بونو
بىلمەمىشىم، بلکه اۇدا آنلامىشىدى كى
من ائله هامان كىشىم كى بو شىهرىن
تام آداملارىننن اۇنونده عاشىقلادىم و
آند اىچىدىم كى اۆلەنەدەك عاشىق
قالاجيام!

آما اۇ دئىهەسن آىرى بىر شئىيە
دوشونوردو، گۆزلىرى اۇنوموزدەكى
دووارىن اوستونده قوروموشدو! دالپيا
كى دۇغوشدوم اينانىلماز حالدا
اۇنون پۇرتىرهسىنى دوواردان آسىلى
گۇردوم كى منە گولوردو، نئچە دىفە
بو ايشى تکرار ائتمىش ائله اۇنون
اۆز شكىلى اىدى، آما يۇخ! اۇ
پۇرتىره منىم آنامىن باخىشىيلا
دۇلوشدو، من آنامىن باخىشىندان
يالنىز بو پۇرتىرهنى يادىگار

ساخلاميشدىم، كى آتام اۇنو چكىمىشىدى،
آما ھىچ واخت قۇرخودان اۇنا
دېققتى اىلە باخمىشىدىم، بلكە اۇ لىظە
اىلك باخىشىم اۇلوردو كى بئلە
فىكىرلى باخىردىم، باخىشىمىن يارىسى
دوواردا يارىسىدا اۇنون اوزونىدە
قالمىش دئىسەن اىللر بۇيو اۇنلا
تانىشايدىم، اصلاً اۇ منىم آنام ايدى!
ايندىسە منە يۇل گۇسترمك اىچون
قايدىمىشىدىر! نىچە دى دوشونوردوم،
آخى او آند اىچمىشىدى كى آتامسىز
ھىچ كىمىن آدىنا دوشونمە يەجك! و
عۇمرونون سۇنونادەك اۇنا وفالى
قالاجاق، اۇقدەر وفالى قالدى كى ائلە
بو شەرىن آداملارنىن اۇرتاسىندا جان
وئردى.

اىستى نىفسىنى منى آيىدىمىش گۇزلىرىم
گۇزلىرىندە اۇتورموشدو، عجىب بىر
عشوهسى وارىردى! ھلە اۇ زامان
باشلامىشىدى اۇتاقى تىر تىز ائتسىن تام
ووجودونون اىنەيكاسىنى گۇزآلتى اىلە
باخىردىم! حرىردەن تۇخونموش قىرمىزى
رنگىندە دامنى آغ چارقادى اىلە زىل
قارا ساچلارنى بۇغموش نەقدەر
ياراشىقلى گۇرسنىردى! بلكە اۇ زامان
مىن جورە فىكىر باشىمدان گىچمىشىدى

آما ھىچ دۇنە بو فيكىرلەري يئرينە
يئتىرمك مومكون دئىيلدى! ھلە بو
فيكىرلەرە عمل ائتمك اۆلومدەندە پيس
و قۇرخولوايدى!

آنلىننن تەيىنى سىلىب ائللە بىل كى
منىم فيكىرىي اۆخوموش باش آشاغى و
آرواد ساياق بىر نازايلە دئمىشدى:
« دور آياقى! نەقدەر اىستەيىرسن كى
ائللە بوجور اۆتوراسان و گۆزلىرىنى
دام دووارة برەلدەسن؟ دور آياقى منى
ياردىم ائت بلکہ سحرەدەك
قورتولسون!»

منە اىختيارسىز آياقى دورموش و سحر
خۇروز بانلايشىنادەك ائللە اۇنا
ياردىم ائتىدىم! و نئچە ايل
چالاشماقدان سۇنرا ائللە اۇ سۇن
لحظەلرەدەك گولوش دۇداقلارىندا جننى
اىنتىظار چكىشى كى گرهك باش
وئرىدى.

آما بو حادىئە دوشمەمىش و بىر آدام
اۇنو اوز وئرمەيىنى حيس ائتمەمىشدى!
□

اليندە تئسبئح اۆلان كىشى ھلەدە
دۇداقلارىننن آلتىندا دوعا
اۆخويوردو، سۇنرا يانىنداكىنا
دئدى:

« قارداشيم! جنت ائله بو يۇلون
سۇنوندادي! ايەر ايىلەسن آنلايا
بيلرسن!»
و بىر موسافىر قاباقدا اۇتورموش
دۇداقلارىنى تىپتىدى! سۇنرا دا فىكرە
دالمىش، ھلە من اۇنوندا فىكرىنى
اۇخويا بىلدىردىم - ايەر جنت اۇ
دئىھنەندىر ندىسە قۇنشونون قىزى
اۇلدىو اۇكى يالنىز 14 ياشى
وارىردى! و اۇنون عشقى كوچەدەكى
باقالين گۇزلىرىندە دارا آسىلىب و
بۇغولدىو، و اۇ ئىرەدەك گىتدىكى
ايندىھ دەك ھىچ كىم گىتمەمىشىدى!
بلكەدە ... داھا فىكرىم بىر ئىرە
يىتىردى!

بىردەن يوخودان دىسگىنمىشىدىم!
« نە زامانا دەك ياتاجاقسان ؟ سن
كى بىر ايش گۇرمەدىن ھر ئىرى من تر
تىز ائتىدىم! دور آياقى ...!»
آياقى كى دوردوم دوداقلارىنىن
لوتلووىو تام حادىئەلرى مندە
دىرىلدىب ائلەبىل يادىدان چىخمىشىدى
كى من اۇنلا ھىچ تانىشلىقىم يۇخوموش
، من اۇنو تانىمىردىم!

اۋنون ايستى نفسلريني و نشئەلى سسىنى
نئچە لظە بوندىن اۋنجه حيس ائتميشدىم
و انام كى اۋقىرمىزى دۇداقلارى ايلە
ياشايش تابلوسونون دالىسىندان
گولوشدو! اصلاً اۋ ائلە ھمىشە گولوشدو!
اۋنون گۈزلىرى اۋقىدەر گۈزەل ايدىلر
كى منىم افكارىنى اۋزوندى ياساقلامىش
و مىن ايللىك خايطرەلرەنى يئنى دەن
دىرىدىمىشدىلر.

يام ياشىل بىر كىچىك يوخو كى بىر جوت
قوشون گۈزلىرىندە ايلنمىش و اۋنون
بوز باغلامىش اندامىنى تام
گئچمىشلرايلە ياساقلامىشدى!

من ياشايش پۇرتىرەسىنى سحرە دەك مىن
دۇنە فىكرىدەن گئچىردىم! ائلە اۋ
زامان كى قۇنشون سۇنسوز خۇروزو 5
دۇنە باغىرمىشدى و بىر اينانىلماز
وحشت منىم ايچرىدە اۋتورموشدو! ھلە
اۋدا ساچلارنى اللرىمىن اوستونە
سرەلەمىش اوشاقلق يوخولارنى
يادىندان گئچىرمىشدى و يادىندان
چىخمىشدى كى مندىن سۇنرا بىر نئچە
آيرى كىشىە دە قرار وئرمىشدى!
آما اۋ داھا ھئچ واخت يوخودان
اۋيانمامىشدى ائلە بىر مۇعجىزە كىمى

كى باش وئرمىش و من يالنىز هر گون
بىر غوصه لي ماجرانى اىزله مىشدىم .
داغلىماق اۇنون بارماقلارىندىن
باشلانغىشىدى! ان اىلك قىرمىز
دىرناغىندىن كى ياواش ياواش قارايا
دۇنغوش و قاراسى قۇللارنىن قارالماسى
كىمى برابر اۇلوش و تام اعضاسىنا
آشاقىدىن يوخارىيا سوزموشدو!
ائله بىل دۇداقلارىنىن قىرمىزىسىدا
قارانلىقا دۇنغوش و اۇلوم قۇخوسو كى
بىر تىكه كىفسه مىش ات كىمى گۇزلىرىنى
دىبىندە دەك داغىلمىشىدى اۇتاقى
دۇلدورموشدو! هله اۇ گىجە اىشقىق
اۇلاراق آيدا اۇز سوموك سىزىلدادان
سۇيوقونو بىردەن بىرە بو تۇپراقدا
ياغىشىدى! اورە يىم اىستە يىردى ائله
اۇنون تام قۇخولو ووجودى اىله
قارىشىب و ياشايشىمى كى سحرە دەك
اۇنون قولاقلارىنىنا پىچىلدامىشىم
يئى دەن باشلايام! نىيە كى اۇ زامان
كى دئمىشىدى تانىنمامىش عشقىنىن منىم
ايچرىدە اۇتورماسىنى حىس ائدىر
حركتسىز اۇتاقىن بىرگوشە سنىدە بىر
سىنىق اوستولون اوستوندا اۇتورموش
گۇزلىرىنى دامما دىكىمىشىدى! ائله
اوزاقدان باخسايدىن فىكر ائدەردىن

قۇرخو اورەيىمدە اۇتورموش ، سۇن
لظەدە زئرمىيە قاچمىشىم!
بىرى اۇردا اۇتورموش منە باخىردى
ائلە اۇزومە تاي! پىللەلردەن
يوخارى چىخدىم! اۇتاقىن بىر گوشەسىندە
جانتاسىدا اليندە قاپ قارا گۇن
پالتۇو ايلە گىتمەيە حاضىرلانمىشىدى ،
مندە نىگران باخمىشىم:
« آما بىزىم آىرى بىر قارارىمىز
وارايدى!؟ » دئمىشىم .
فىكرى داغىناق اللرىنىن قاراسىنا
باخىردى:
« اىستەمىرەم سىندە منىم كىمى
داغىلاسان! من ائلە بو گىجە سىنى
وورغونون اۇلدوم! ال چك قۇي گىدىم!
يوخسا باغرىم چاتلاجاق! » دئمىش،
گىتمىشىدى و مىنلر جادانىن قارانلىق
ساياقىندا قىدىملىرى اسە اسە
دالسىنادا باخمىشىدى .
آما يۇخ ! من اۇنون گىتمەيىنە
مايىل دئىلدىم ائلە بونا گۇرەدە
اليمدەكى ايتى پىچاقى دستەسىندەك
اۇنون اورەيىنە سۇخوب و
چىخادمىشىم ، قۇرخو و اسمە اندامىمى
باشدان باشا بورەمىشىدى! من بو
ايشدە اۇنون قىچلارىنىن تىترەمەسىنى

جانتاسي اليندەن يئره دوشەندە حيس
ائتميشدېم، اۇ حالدا گۈزلىرىنىن جاوسي
داھا آرتمىش منى دلى ائتمىش و شىدتلە
داغىلماغا باشلامىشدى ائللە بىر
گۈلگە كىمى كى دوورالاردان سوزموش
يادا ..

اورەيىنىن قىلانى گۈزلىرىنى
دامارلار يىنادەك گىرمىشدى، من بونو
قاباقىمداكى گۈزگۈنۈن ايچرىندە
گۈروب و حيس ائتمىشدىم:

- آتام ائللە يالانچى تاپانچاسى ايلە
آتىنىن بئلىندە نىگران نىگران
يىاتمىش و اۇيانغاق فىكرى
يۇخويدو! -

اىلك باخىشدا اللرى بوز باغلاماغا
باشلامىشدى اۇ لحظه فىكر ائتمىشدىم كى
قوزئىدەن گلىب آما اسمر اوزو
قارالماغا باشلادى آندا جەنم اۇتو
اورەيىمى قىزىندىرمىشدى، هلە آي
ايشقىنىدا الدەن وئرمىش گۈزلىرىنىن
ايچرىندە اۋزوندەن بىر ايز قۇيما
بىلمەمىشدى! قان اۇتاقىن هر يانىنا
داغىلمىش بىر كىچىك آخار چاي كىمى
زئرمىيە سارى آخماق اىستەرسە من بو
ايشىن قاباقىن آلمىش اللرىمى اىستەر
اىستەمز اورەگىندەكى آچىلان

قارانلىقا سۇخموشودوم! بو قارانلىق
اۇقدەر بۇيوك و يئكە ايدي كي هله
اليم اۇرادان گئچه بيليردي!
اوره ييم ضعف ائتميش گۇزلىم يۇل
گئتميش داها جنت اۇلوشدو بير دۇغرو
اينام كي بلكه عۇمرونده بئله بير
آخار چاي گۇرمه ميشدي! دۇغرودان
آتاملا آنامين اۇتاغي اۇلوشدو جنتين
بير گوشه سي. بلكه اۇ آج - سوسوز
حوريلار اۇ گئچه ايسته ميشديلر كي اۇ
چايدان ايچيب آدام كي مي كئفله نيپ،
و آدام اۇلماقلا رينا دوعا ائتسينلر،
مه يەر اۇلاردى كي بيري گليب و بو
اۇلومو گۇره ردى بو ائله بير
ايستكدهن يوخاري ايدي! بير ايستك كي
ايك دۇنه قۇرخولو نظره گليردي! آما
عشق كي بينهايتده ايتيفاق دوشموشدو
بوندان آرتيق اۇلازدى! عشق كي
يالنىز بير اينسانين اوره يينده يئر
ائده بيلمزايدى! كي سۇنرا باققالين
نابالغ اۇغلو سحره دهك اۇنو
الرينده مزه لميشدي! صباح كي گون
ايكي كيشي نيگران نيگران اۇ بيغي
بورمالي كيشيلر جادا جادا آرديجا
گزميش و مين بير گئجه نين ناغيليني

اۇخويوب، اۇزلىرى عاشىقانه بىر ناغىل
يازالار!

اورەيىم ايستەيىردى ھىچ كىم بو
ناغىلى تىز تىز واراقلاماسىن چونكى
اۇ داھا دونيانىن سۇنونادەك منىم
يانىمدايىدى و من بىرماقلارىنىن
قارالمىقىندىن انلامىشىدىم كى اۇنون
گۈزلىرىنىن آغىر يوخوسو مى اۇزلىويومدە
غرق ائتمىشىدى!

سحر بو آتوشگەلىرىنىن سۇنوندا
اينتىظار چكىرمىش و من ھىچ
ياتابىلمەمىشىدىم، اۇ گوندەن بىرى
كىرپىگلىرىم اوستە اوستە اۇتومامىش
آيقا دوروب بىر بىچاقىلا اۇنو تىكە
تىكە ائتمىش سۇنرا دۇداقلارىنىن
قانىنى سىلىب جانتاما دۇلدورموشدوم!
سحر چاغى اولسايدى گرەك كى اۇنون
آردىچا دۇلانايدىم و نىچە سحردهن
سۇنرا يئنه نىچە خۇروز گلمىش اىستى
بارماقلارى اىلە مى قىزىندىرمىش و من
اۇلموشدوم بىر دىلەنچى كى ھىر گون
آخشامادەك قاپىسىنىن قاباقىندا
اۇتورموشدوم!

□

بۇخ! بونلار ھلە سادەجە بىر حادىئە
يا يالنىش فىكىرلەر دئىيىلدى! اۇكى مىن

بىر بۇيلە اۇندان اۇترو يۇل گلميشدىم
بلکہ بو خاراب شەردە ايدي بىر شئي
تاپميش اۇدا اوچماق اوچون بورا
قۇغوشدو! آخي مين دۇنە او ايكي بيغي
بورما كيشي قۇل قووه تلي قۇللاريندا
بىر دۇيمە شكيلى مني قاپيدان ائشييه
تونلايب و اۇنون يئتي سمتە هۇرولموش
ساچلارينين، ها بئله ايكي درين
گۇزلرينين گۇروشونو منە بىر خيال
ائتميشدیلر، آما هر دۇنە من يئني دەن
گنديب اۇنو سوراغلاشميشدىم.

بىرگون ائله تانرينين تام گونلرينە
تاي قاپيلاريندا دەك قاچدىم، قاپي
يارىچىق اچىق ايچە ريدە كي قيزيل
گوللردە گۇرونوردولر آما هر طرفدەن
يارالي آپاران آرابالارين سسلري
گليردى و هامى اۇيان بوياننا
قاچيرديلار دئيه سن قيامت اۇلموش
دونيادا باشا ئتميشدى! قاپينين
داليسيندا كي دمير سورولريني اللريمە
كنار ويريب قۇرخا قۇرخا ايچري
گيردىم، آغاجلار يارىچىق يانميش يالنيز
اۇلوم قۇخوسو ايلە باريت ايي
هرياني بوروموشدو! اورەيم بولانيب
آز قاليردىم قئيد ائله يم! حيه طين
اۇرتاسيندا درين بىر قازيق - ائله

بىل بۇمبا دوشموش - بىر گۇل كىمى
كىفسمىش سويىا دۇلموشدو! دئىهسن يئر
آغىز آچمىش هر آن اۋزونىه بىر
قوربانلىق ايسىتەيىردى، ھلە
ھاويىضداكى ايكى گۇزەل اورده كندە
ھىچ خبر يۇخويىدو، و ھاويىضىن
آراسىنداكى ھىكلدە يارىمچىق سىنىب
تۇكولموشدو، ياواش ياواش عىمارتە
طرف قدم آتىب اۇنا ياخىن اۋلدوقچا
ياري جان اۋلدوم! بلکہ منىم
ايسىتەكلىم ائلە بو خارابالىقنى
آلتىندا جان وئرمك ھالىندا دىر!
بلکہ دە بوردان قاچىب، آخى گۇچن گون
اۋ بىغى بورما كىشىلىرىن بىرى
ھىرسلنىب دئدى كى اۋ بوردان گۇچوب و
آتاسى داھا اۋنو اۋز اوشاقى بىلمىر!
اولىنجى پىللە دەن اوستە چىخدىم،
پىللەلر چۇخ پىس شكىلدە چاتلامىشدى،
و هر آن قىراخلارى قۇپوب يئرە دوشوب!
ھلە پىللەلرىن آلتىنداكى كرپىچلر
دە گۇرونوب و رنگىلرى اۋ يالنىش
چىراغىن سۇنموش رنگىنە بنزەر اۋنون
دۇداقلىرىنىن شكىلى اۋرادا قالمىشدى،
اۋ ايكى دىرەك كى بئلە بۇيوك بىر
عىمارتە داياق دورموشدو آياق
اوستە ايدى! و عىمارت اىچون بۇيوك

بىر حماسە ياراتمىشدى! بىر.. بىر.. بىر..
اۈچ .. دورت .. يىتتىدى پىللىدەن
يوخارى چىخاراق بىر بۇيوك قاپى
قاباقىمدايدى! دىمىر تىكەلرېنى اۈز
بدىنىدە يىر ائتمىش آما آياق
اوستە ايدى! بىر آن گئىرى دۇنوب دالا
باخدىم، نئجە بىر وضعىت يارانمىشدى!
ائلە بىل كى بورا هئچ واخت آباد بىر
يىر دئىلدى! بو بۇيوك حاياط منىم
ان اوجا خايطىرەلرېنى اۈزونىدە
يىرلشدىرەن و من يالنىز بو
خايطىرەلرە اورە يىم خۇشايدو! لوت
اۈلوش چىنار آغاجلارى بۇينو بوكوك
ياري قارا ياري اۈدلانمىش، يارىسىدا
سىنىب تۇكولموش هر شئىي قارانلىقا
دۇندەرمىشدى! و قارالمىش يارپاقلارېن
جىزا جىزا سسى حايطادا توستوايلە
بورونوب آدام نفسىنى كسىب و اوزاق
عسىرلردەن قالمىش دوستاقا بنزە يىردى،
پاىيزدا اۈ گۇزەل و اىستكلى
رنگىلرايلە اۈز دۇنونو يىغشىرماغا
باشلامىشدى بلكە پاىيزدان سۇنرا
داھا باشقا بىر فصىل گلمە يىب بىر آغ
قارا زامانىنا دۇنەجىدى، اۈ گۇزەل
آرابالاردا بۇمباردومان آلتىندا
بئلى بوكوك اۈز سىمىلى نفسىنى پاىيزا

باغىشلايدى، اۋز اۋزوم — دوشونوردوم :
«گۈرەسن من چكدييم رسيملرين باشينا نه گليب و منيم سئوگيم اۇنلاري ناسيل بوراخيپ، گۇچوبدو؟!»
قايدىپ قىچىملا بۇيوك قاپيني ايچري ايتەلدىم! قۇرخودان اۋز يئرىدە قوروموشدوم، هله نئچە قارا پيشيك و نئچە بولبول باغىرتيسينا كي منيم قاپيني آچىدىغيم دمده ائشيبه قاچميشلار، باغرىم چاتلامىشدي! دئيهسن اۇنلاردا بو راحاتلىقدان دۇيموش و اۇنون ايچون قىصاص وئرمەلىيدىلر، نيبه كي هله ايچەرىدە نئچە گۈزەل و رنگىلى بولبولدە اۋز قفسلرىندە كوله دۇنوب قاپ قارا قارالمىشدىلار! بلكدە باريتلا اۋلوم قۇخوسونا عادت ائتمەمىشدىلر، منىمدە بىر ماجرالى حيس تام ووجودومو بوروموشدو، و اۇنون بۇيوك و حماسەلى پۇرتىرەسى دووار بۇيوجا آياق اوستە دورموش و يئتىدى سمتە ھۇرموش ھۇرومچكلري ايلە منە باخىردى و گۈزلىرىن ياشى ايەر يئره جالانسايدي بو عيمارتى سئل آپارىپ و دونيانين ان بۇيوك چىرگىنلىرىنە سۇن قۇياجايدى،

لۇستىرلىرىن سىنىق تىكەلرى مۇبئىللىرىن
اوستونە جالانمىش نىچە كىرىچ
تىكەسىدە اۆز رىنگلىرىنى يئره وئرمىش
تام سىرسرادا داغىلمىشىدى، داها اۇرا
روحلار ائوینە دۇنموشىدو و نىچە
يارىچىق روح بۇینولارىندا كراوات
اویان بویانا قاچىردىلار، نىچەسىدە
ایینلرىندە نىچە آغ كۆت شالوار
پىللەلردەن اوستە چىخىردىلار و نىچە
لخظەدەن سۇنرا پىللەلرىن دۇنگەسىندە
ایتىب داها اۇنلاردان بىر ایز
قالمايىردى، هله اۇ گۆزەل قادىنلاردان
كى گۆزەل گئىم ساچلارىنىن ھۇرومچىلرى
آدامى دى ائىدىردى داها
گۇرونموردولر، نىچە تۇر آتان تۇرى
اوز بە اوزومدە آتوشگەنىن قاباغىنى
توتوشدولار و آداملا حوانىن آراسىنا
بىر فاصىلە آتمىشىدىلار، تۇر آتان
تۇرلارىنى اللرىلە قىرىب اۇ خاراب
اۆلوش جنتە بىردە باخدىم، دئەسن بو
آن دا بىرىسى باغىردى:

«من اۇنو سئویرەم!»

تئز دالا دۇندوم آما بىر كىمسە
یۇخویدو! ائله بیل من دى اۆلوشدوم!
اللرىنى آتوشگەنىن جىزىق دوشموش
قىراقلارىنا سورتدوم! سۇنرا اللرىنى

بىر بىرىنە چالىب تۇپراقلارنى
پوفلەيىب سىلدىم، چىنار گۈلدانىن
دالىسىندا اۇ بۇيوك دام بۇيىغا
گوزگودە چات چات اۇلوش تىكەلرى اۇ
گۈزەل فرشلىرىن اوستونده
داغىلمىشدى! و بۇيوك ارباب دئىەسن
فرشلىرىن اوستونده آت سوروركن
قۇشونونو دئولرله دۇيوشه چاغىرىدى
و بىر قىرىق قۇشون شوشه تىكەلرىنىن
آلتىندا قاچىردىلار، بۇيوك اربابدا
اۇنلارنىن دالىسىغا آت سوروردو!
ئىنە بىرى اوجادا آغلاركن باغىردى:

«والله من اؤنو سئويرەم!»

دئىەسن سس اوست طبقە دەن پىللىرىن
دۇنگەسىندە ياتمىشدى، احتىاطلا
پىللەلرە سارى قدم آتىب ياواش
ياواش پىللىردەن چىخماقا باشلادىم،
نەقدەر اورەيىم اىستەيىردى كى
يوخارىنى گۈرەم! نىچە پىللە
چىخاندىن سۇنرا كى يارىمچىق
داغىلمىشدى دۇنگە دە چۇنوب آشاقىيا
باخدىم، بوندان قاباق نىچە گۈزەل
ايدى! و من حىس ائتمەمىشدىم!
يئتىدى آغاج قاپى يئتىدى طرفدە
باغلى، دئىەسن دالدالارىندا اينسان

ياساقلامىشىدى، و بىرى حزين حزين
آغلايردى:
«آتاجان! نيه اينانابيلمىرسن من
اۋنو ائله اۋزوم كىمى سئويرەم اۋ
منىم رۇيالارنى دىرىلدەن، ايلك
باخىشدا تام ووجودومو ياندىردى،
دئمه بيلمىرەم سن كى اۋزون عشقن هر
يوزوايله تانىشسان، منى يالنىز
بوراخما! منه ياردىم ائت!»
آتام دئيهسن بوندان اۋنجه داها
يالوارماقدان يۈرۈلمۈش بىر نئچه
سىللە ياناقلارنىنا ويرمىش و من اۋ
سىللەلرەن سسى ايله دىسكىنىمىش
باشىمىن اوستوندەن دورنالارنى سۇن
كوچمەيىنى حىس ائتمىشىم!
قۇرخوردوم قاپىنى آچىب و اۋنو
ناراحت حالدا كى تختىن اوستوندە
اوزانىب و حزين حزين آغلار گۈرەم و
اورەيىم قان اۋلا، آما يۇخ بلكدە
بو قاپىنىن دالىسىندا اۋ گۈزەل
قادىنلار شرابى گۈزلىرى ايله منىم
ايچون اۋتورموشدولار، كى من اۋنلارنى
بو دۈنە ان گۈزەل و اىستكلى كى
كىشىلرى باخدىقجا شۇقا گلىب و
اۋنلاردان اۋترو تام ثروتلىرىندەن
اوز اۋرتەلر و چكىدىم پۇرتلرى

يالنىز ياتاق اۇتاقلارنىدا اۇز
خاطىرەلرېنىن سۇن گونلرېنىدە آسىب
بلكە عشقى آنلايالار!

آه، منىم اۇ ساكىت دۇسلارېم هارد ا
قالدىلار، كى بو يانغىش قارقالارېن
گولوشلرېنە باغىرالار و مېنى بو
سىتمكار دونىادان قورتارالار، آخى
هر گون سحر قارقا بېزىم ياتاق ائوېن
خاراب اۇلوش دووارلارېنىدا باغىراندا
آنم آغلايىب:

«اۇلان بو قارقالارې گۇز اۇنوندەن
اوزاق ائىدەن، بونلار بىدباخلىق
گتېرەرلر!»

آياقى قالىب الېنە بىر چانقىل داش
آلىب اۇنلارا سارى آتاندا قۇنشونون
قىزى باشى قىپ قىرمىزى قاپىدا
آغلايىب آناما قارقىش ائىدەردى،
سۇنرا آتام آخشام چاغى اللرېندە بىر
اوزون قىمە قارقالاردان اۇترو
آغاجلارې يۇنتوب قۇنشونون قىزىنىن
باشىنى تومارلايىب اۇنا شعر
اۇخويوردو.

اىختىارسىز اىيلىب كرىپىچ تىكەسىنى
يئردەن گۇتورەندە اۇنون شكىلىنى
يئردە قازىلمىش گۇردوم كى منە
گولومسەيىب دۇداقلارىن قونچالامىشدى

و يئل هۇرومچكلري ايلله اۇينايردي
ديزي اوسته چۇكوب اللريم يئردە
دايانغيش باشيمي اللريمين آلتيندا
سيخيب اوجا اوجا آغلاماغا باشلاديم .
گۇزلىرىمى آچديغيم دمده يئري دال با
دال دۇداقلارىمىلا اۇپوردوم و ساغ
اليمده بىر يانغيش كرپىچ اۇنون
پۇرتره سى ايلله اۇينايرديم ، دۇغرو بىر
سيخىنتي اوره ييمه لرزه سالىش اللريم
تيتره ييردي و ايكي بيغي بورما كيشي
قفس ايچرىنده گۇيدەن آسلانغيش سوسوز
چىلپىق باغرىمىب و يىلاردىم
ايستە ييردىلر ، بىر اوزون دمير تىكەسى
تاپىب اۇنلاري قفسدەن قورتارماق همين
بىر دلي و قارا دۇغوز كىمى يئري
هافلىيا هافلىيا سارايدان ائشيه
قاچمىش يئنه من ائله يالنىز قالمىشدىم
و قارا قارقا كى باشىم اوسته
هيريلىدا ييردي ، بىر كرپىچ تىكەسى ايلله
اۇنون اۇبگەسىنى دلىب هيريلىدا دىم ،
آنام ايسه گۇزلىرى ياشلى باشىما بىر
گۇپبا ويرىب آغلامىشدى و من
زئرميده بىر ايشىق آختارماق ايچون
دوواردان چىخمىش باجادان قاچمىشدىم .
قاپى دالىسىندا بىر آغلاماق سسى منى
يئرىدە قوروتدو ، قاپىيا ياخين

اۇل دۇغوم حالدا اورە يىمىن
دۇيونتوسونو حيس ائىدىردىم، يئنى دەن
بىرى مې سسلەدى:

«نە اۇلار بىر گول!»

سۇنرا بىرىدە آغلادى:

«نە اۇلار...!»

سارايىن دورت دۇورە سىنە بىب اھمىش
يئتىدى آغاج بوردان قاچماق و اوزاق
دوشمەك چىتىن ايدى! ھىر يئردەن بىر
سىزىلتى سسى گلردى، توستودە ھىر يئرى
بوروموشدو، ياشىل گئىم اۇغلان
اللىندە بىر نىچە قازنتە اوجادان
باغرىب:

«بىز اۇنلارى دۇيەجەيىك، بونو ھامى
دوشونسون...!»

كراوات ايلە اۇينايان بىر اۇغلان بىر
اللىندە دە بىر دستە قىزل گول سارايىن
پىللەلرىندە دۇغوش آند اىچىردى كى
داھا ياشىل گئىمەيەك و اۇنو دونيا
بۇيو سئوھەك!

گۇيدەن بىر اولدوز گئىچمىش حالدا بىر
تىكە كرپىچ باشىما دوشوب، آرابا
سورەنن الى باشىما ائنىب دئدى:

«ا كىشى سن مى اىستەمىسن گئدەسن؟!»

آرابا سورەنە باخىب سۇنرا دۇنوب
دالىما باخدىم، ھامى آرابانى ترك
ائتمىشدى، يالنىز من يوخويا گئدىب

آرابا دا قالمىشىم، سۇنرا بىغلاريني
تومارلايىب دئدي:
«دۇستوم موقيد اۇل، بورادا اۇلوم
قۇخوسو هر ياني گۇتوروب، آنجاق گون
باتان چاغي قاييدا جام، ايسته سن
منله قاييد! ايسته مەسنده اۇلومه
گرهك كي دۇزه سن!»
سۇنرا آتوشگەلرين پردەلريني سالا سالا
:

«اۇلمايا اۇلومدەن قۇرخورسانمي؟»
دئيه آشاغي دوشدو! و آرابانين
تكرلري ايله اۇينادي! منده گۇزلريمي
سيليپ جانتامي گۇتوروب يئره
دوشدوم! هرياني تۇپراق بوروموش
دۇغرودان موحاريبە ايدي! اۇلو
آپاران آرابالار شھرين خاراب اۇلموش
خياوانلاريندا باغيرا باغيرا اۇيان
بويانا قاچيرديلار! هلە اۇ بۇيوك
ترمىنالدان يالنىز بير نچە دام
دووار ساغ قالمىش بو خاراباليقين
اۇرتاسيندا گاهداندا نچە آرابا
اۇرا گيركن پالچيقلابزه نىشدي! گۇي
دۇلوسو توستو و ترمىنالىن قوزئي
ساياغينداكي قاييدا يئره دوشموشدو!
جانتامي چيىنيمە آتيب قاپيدان
ائشيه چىخديم! :«بورا دۇغرودان بير

زامان شھري ايميش آما ايندي داھا بېر ساغ تيکينتي قالماميشدي!» اۋز اۋزومە دئىدىم. بۇرکومو باشىمدا بېر آن تىرىدىب قۇرخو اورەيىمى بوردو بۇمباردومان ھەر لحظە چۇخالمىش گوللە سسى گلېردى، تۇپراق گئىمىم عسگرلر اللرىندە سىلاح خىاوانلاردا اۋيان بويانا قاچىردىلار، ھلە اۋ ايکى بىغى بورما کىشى دئمەدىلر آخى اۋ ندەن اۋقىدەر واري اۋتوروب بوراىيا گۇچموشدو؟! يالنىز آغزىم دۇلوسو قان اللرىمە توپورەرکن يۇلو منە گۇسترمىشىدىلر! و من ايندي بو يۇلون اينتىھاسىندا کىمسە دەن اۋنو سۇرمالىيام! :

«باغىشلاين! سىز بو پۇرترەنن صاحابىنى تانىيا بىلرسىنيز?!»

تۇپراق گئىمىم عسگر بېر آن يئرىندە قوروموش اللرىنى گۇيە قالخىب تۇبە تۇبە دئىمە دئىمە اوزاقلاشمىشىدى! منكى يۇلون ھامىسىنى اۋنو ھىجىلەيىردىم! ايندىسە بو دۇيوش مئىدانىندا گۇردويوم شئىلەرى آنلايىب و اينانىرام كى اۋ ندەن يابانجى خىاوانلاردا و گۇيە بىتمىش ائولردە سىغمايىب، گۇچىدو! بلکە دە اۋ ان

اسكى تاپماجالارين سىررينى بىلركن بو خاراب شەردە تۇپراقلا بىزە نغىش دۇداقلارىنى پايلاماغا گلىب و دونيانىن ان اوزون سئوئىنجىنى گۇزلىرىندە ايلە دەجك!

هله من نئچە ايل بوندان قاباق يادداشيمدا يازميشدىم كى اۇنون گۇزلىرى بىر درين گۈلە اۇخشاركن آدم اۇنلارنىن ايچرىندە ايتەجك و بوغدا هوسىندە داها جنتدەن ال اوزمەيەجك! بىر عسگر تلەسىك خياوانىن گون باتان چاغىنا قاچىردى ، پۇرتىرەنى جانتامدان چىخارىب اۇنون قاباقىندا دوردوم:

«باغىشلاين! سىز بو شكىلنى صاحابىنى تانىرسىنيز!؟»

اووہجە اىستەمىردى جاواب وئرسىن آما پۇرتىرەنى گۇرەندەن سۇنرا يئرىندە قوروموش اللرىندەن سىلاخىنى يئره قۇيۇب دىزى اوستە چۇكوب الين باشىنا قۇيموش گۇزلىرى دۇلاخساندى، آز قالدىم دلي اۇلام:

«اۇلمايا! ؟ .. يۇخ اينانمالي دئىيل!»
دئىيە آغلادىم، عسگر سىلاخىنى الينە آلىب آياقى دوروب الينى باشىما چكدي:

«اۇ پىغمبەر اۇولادى اۇلاركن دونيانين
بۇيوك سئوينجىلريني بيزه باغيشلادى!»
و سۇنرا قاچقا قاچقا منىدەن
اوزاقلاشدى، گون باتانادەك ائله
خارابالىقلاردا اۇنو آختاردىم و هر
كىمسە قاباقىمدان گئچركن سۇردوم:
«باغيشلاين! بو شكىلن. . .»

. . . و هئچ كىم دوز جاواب وئرمز
دئيهسن هامى اۇنو بىر دۇنە
گۇرموشدو! ائله اۇنا گۇره بىر
خارابالىق اوستونە چىخىب باغىردىم:

«باغيشلاين! من رسام! سىزىن
شكىلنىنيزى چكەرم! ان گۇزەل! ان
ماراقلى! آما يالنىز من آختارىقىم
شكىل سىزىن اۇرتانىزدا دىر! من
اۇنو چۇخ سئويرەم! اۇ منى دى ائدەن!
يۇل اۇيرەدەن! داغلار مارالى! سئوگى
تانرىسى! منىم دىلىيىمىن پىغمبەرى!
دئىيرلر كى موحارىبە ايچون بورا
گۇچوب! آما اۇ موحارىبە باجارماز!
باغيشلاين اۇنون عونوانىنى بىلن منلە
باغلاشسىن!»

سۇنرا پۇرتره اللرىدە حىس ائتدىم كى
بىر آن قوروموشام! هلە دىقت
ائىدىيم حالدا گۇردوم كى بوتون
خارابالىق اطرافىندا دوران

عسگرلردە دۇنموش ھوروت ھوروت منىم
الىمدە اۇلان پۇرتريه باخاركن اۇز
يئرلريندە دۇنموشدولار! يادا
قوروموشدولار! آنجاق شكىللىرى
پۇرتريه نىن اوستونده عكس اۇلموش
زامانلا برابىر درموشدولار!
اۇرتالاريندا اۇيان بويانا قاچىب
باغىردىم:

«اۇيانىن! سىزالله اۇيانىن! ..»
بو قاچماق اۇن دۇنە يۇخ بلکہ يوزدەن
آرتىق تىكرار اۇلموش و اۇنلارین ھىچ
بىرىسى اۇيانمامىشدى!

گاھداندا بىرىسى بىر آز تكان يئمىش!
دۇداقلارىندا بىر شئىلر ھۇججولمىش،
آغلامىش، يادا بىر ھىكل كىمى سىنىب
تۇكولدىلر!

دئىھسن دلى اۇلموشدوم! اۇردان قاچماقا
بىر جوت آياق ايستەيىردى كى اۇنودا
ايللر بۇيو يئتىملىكدە قازانمىشدىم!
دلىلر كىمى باشماقلارىمى قولتوقوما
ويىرىب قاچدىم و تام چئشىدلرینی
يادىدان چىخارتدىم! سۇنرا گلدىم
اۇتدوم بىر خاراب شھرىن ان ماراقلی
اوجا دامىندا و ھۇنگور ھۇنگور
آغلادىم! سۇنرا جانتامدان رنگلریمى
چىخاردىب يان يانا دوزوب باشلادىم

اۋنون پۇرتىرەسىنى يىئىدەن آياق اوستە
اليندە بىر بايدا سو آياق قابىلارى
تۇپراقلا دۇلو و البسەلرى تۇپراق
رنگىندە چكەيەيە، سۇنرا
خارابالىقلارين دووارلارينى
ياپىشدىرا ياپىشدىرا قاچدىم:
«بو پۇرتىرە منىم ديدەرگىن گىتمىش
سئوگىمىندىر! اۋنو گۇرەنلر بو
عونانا گلسىنلر!.. شەرى، يىتدىنچى
خارابالىق، اوچونجو دووار!..»
اۋگوندەن برى منىم باشىم قالابالىق
اۋلوشدو! گونىدە يوزدەن آرتىق
پۇرتىرە چكىب، قازاندىغىمى دووارلارا
ياپىشدىرىب اۋنو اىزلەيىردىم! بىرىسى
تۇپراق توتۇش جىبىندەن بىر شكىل
چىخارىب آغلادى:
«باغىشلا منىم دوستوم! منلە سئوگىمى
يان يانا چك! آخى نىچە مىن ايلدىر
كى من اۋنو گۇرمەمىشم! سۇنرا
آلتىندا دا ياز مىنى ياددان
چىخارمايىن! بلكە بىرگون اۋلدو اۋنلا
گۇرۇشدم! ھلە دون گىنچە مکتوبوندا
يازمىشدى كى بىر قىزىم اۋلوب اىستەيىر
آدىنى - ھىجران - قۇيسون! آما من
يالنىز قىسا بىر سفرە گلمىش بىرگون

قايداجاغام ! بلکه بو تئزليکده بو
موحاريبه سۇنا چاتدي!»
منده ائله اۇنون شـکـيلـينـي
سئوگيسي ايله برابر بير چينار
آغاجينين آلتيندا چکيب ايچريمده
آغلاديم! دۇندوم! اۇد توتوش دلي پيغمبر
کيمي يانديم! اليمدهن پۇرترهني آيب
گۇزلري گولرکن سيلاحيني بوراخمادي و
يۇلون تۇزلو ساياقيندا ايتدي!
بيرده الينده بير دسته قيزيل گول
منه اوزالتميش دئدي:
«دوستوم! مني قيزيل گوللرين سۇنوندا
چك! من آتام دئيهن ناغيللارين هئچ
بيرينه ايناميم يۇخ! آنجاق گوناھلارين
هاميسي سئوگيدهندير كي منيم اليمه
بير سيلاح وئرميش دۇيوشه گۇنده ردي،
آخي من كي بالنيز سارسيلماز بير
اورهك ايسته ييرديم!..» سۇنرا گۇزلري
دۇلاخساندي! دئيه سن ائله آتام چکن
پۇرتريه تاي نئچه مين ايل اللرينده
بير دسته قيزيل گول قيزارميش چيراغين
دالدا سيندا سارالميشدي و تام ووجود و
تۇپراقلا برابر اۇلوشدو!
آنليندا دوعا يازان بير جاوان هله
ياديندا دئيلدير كي نئچه ايلدير
بورايا گليب سئوگيلنميشدير و دال

با دالا دۇداقلارينىن آلتىندا بىر
شئىلر اۇخويوردو! و گاهداندا آخشام
اوستو بىر قۇجا كىشى اللرىندە بىر
غونچا چۇرەك آه چكىش سئوگىدەن
دئىردى!

پايىز يارپاقلارينىن تجزيه اۇلماسىنا
تاي كى اۇلوم قۇخوسونا دۇلموشدولار،
يادا بىر اينسانىن آچىق و تزه
اىستەينە تاي، عشقىلە دۇلموش
گۇزلري ايله كى بىر سارماشىق كىمى
تام ووجودوما دۇلاشمىشدى! و بىر
قارانلىق سس كى آتوشگەننىن
اۇتايىندان ايلتىماس ائىردى!:

«من اۇنو سئويرەم!»

جادانىن اوستونده ياتمىش قۇرخو و بىر
دونيا كىشى كى سسىز سىرسىز گون
باتانا سارى اۇتورموشدولار و دوعا
اۇخويوردولار! و من قارانلىق بىر
گۇلكەكىمى جادانىن قارانلىق
ساياقىندا بىر قاراگئىم اينسانىن
داليجا سورونوردوم، هله اۇنون اوز-
گۇزونو گۇرمەمىشدىم!

آنام ايسە اۇزونو ائشىدمەمەيه

ويرمىشدى:

«ايەر بىر دۇنە داها سسىنى اشىتسەك
آياقى قالخب، باغىراجايىق!»

نفسلرينىن سسى، نفسىمىزى سىنەمىزدە
قورودموشسا دئىم:
«بلكە بو تىكانلىقلارنى دالىسىندا
بىر دۇغوز ياتىدى!»
آتام اۋزونو گۇرمەمىزى يىردى:
«ايەر يئىدەن اللرىنى سىنە سارى
اوزالتمىشسا ، آغلا!»
...و بىر كىلىسا چالقىسى يئىدى دىفە
دال با دالا قىشقىردى:
«دئىسەن بىر خىر اۋلوب!» آنام دئىدى.
سۇنرا بىر جاوان اۋغلان اۋچالقىدان
ياپىشىبسا تىز تىز دوعا اۋخويوردو!
گونشە دۇغرو قاچىدىم، داغلارنى
دالدا سىنا كىمى، و اۋز جانتامىدا
دالىمجا سورودوم:
«اينان كى سى چۇخ سئویرەم! نىيە
اىستەمىرسن آنلاياسان!؟ ھر نەيىم
وارسا سىن دىر! بىر باخ! بىر پۇرتىرەيە
تاي اۋلوشام كى ياغىشلا برابر
ايسلانمىش! اينان!»
مىدەن قاباق آتدىلارنى تىز تىز
آتىردى:
«اينانغىرام!»
دالىجا قاچىدىم، سۇنرا قاباقىندا
دوروب گۇزلىرىم دۇلاخساندى! دوروب
گۇزلىرىمە باخدى، باشىنى آشاقا سالمىش

ياناقلاري قىپ قىرمىزي اۇلوشدو!
ائله بىل آين شكىلى اۇنون گۇزلىرىندە
يووا سالىشىدى! بونلارن ھىچ بىرى
منىم اىستەيمى اۇنا آزاتمادى:

«نىيە سنى سئومىرەم!؟»

باشىنى آشاغا سالىش داھا ايسلانمىش
ياناقلاري ياس گولونون قۇخوسوايله و
گۇينەينىن قىزىل گوللري سحرين
شبنملري ايله ايسلانمىشىدى! باريت
قۇخوسو وئىرىدى! ايسلانمىش اۇلولىرىن
اي ايله حياتين يالنىش ساياقىنىن سۇن
ايي! :

«يۇخوردون كى گۇرەسن ھانچى گنچە
سنسىز يالنىزلىق گۇيومدەن اولدوز
دەيمك ايچون گۇيلري سايىب ياتمادىم!
يۇخويدون كى گۇرەسن قارداشىمى
ايزلك ايچون نىچە كند قاچىب نىچە
گوچە آغلايم سانكى قارداشىم دۇغوزلار
پنچلرىندە يالنىز قالمىش بىر يالنىش
كىشى يانار دوداقلاري ايله منى
باغرىنا باسىب دەدەلىك ناغىلىنى
قولاقىمدا پىچىلدايىب آنام ايسە ھىچ
دۇنە ياغىشدان اۇترو دوعا ائتمەدى!
ايندى ايسە گلىبسن منىم سۇن
قارانلىق گونلرىمە قاققىلدايىب
گولەسنمى!؟»

نەقدر منىم يازىلارما تاي دانىشىردى!
آراجا و مؤحكىم!:

«آما هلە اينان كى من سنى سئويرەم!»
ھمشە ائلە بئلە ايدى! چارقادىنن
كنارىندا پايىز سوكتى ايلە قارقالار
ياتمىشىدى! و جادانن ايكى سىمتىندە
چىنار آغاجلارى سىرا ايلە دورموش ، و
عسگرلر اللرىندە سىلاح ، قارقا ايدى
و نىفاق ايسى، جاوان قىلدىنلار
قارقالارا سارى داش تونلامىش اۇنلارى
يامانلامىشىلار! و عسگرلر سىلاحلارى
اللرىندە گىتمىشە قايىدمامىشىلار!

:
«ندەن منلە قايىدا بىلمىرسن؟! من
سنىن ايچون رۇيالارىمىن اۇلكەسىندە بىر
باشقا رۇيا آرزي ائتمىشم!» بونو
دئمىشە باشلادىم آغلاماغا!

گول اوزو قارانلىقلا ايشىق آراسىندا
ساپ سارى سارالمىشىدى! و دۇداقلىرىنى
قىزارمىش ساياقىندا ايتكىنلىك تۇزو
ايلنمىش ياددان چىخمىشىدى!:

«بىلمىرەم! بلكە سويون اۇ تايىندا
ائلە اۇ قىمىشلىكلردەن بىر آز ايرەلى
بىر اينسان درددەن باغىرىر! آخى
بىلمىرسن ھەر گىجە صوبجەتكىن اۇنون سسى
منى دلى ائدىر!»

دئيه سن يئى دەن دې اۇلدوم! و دليلىر
كىمى چايىن اۇتايىندا اۇلان قمىشلىيه
گۇز تىكىدىم! بىر ناله سسى قولاقلارىين
ايچرىننه دۇلوش منى چاغىرىدى!
گاھاندا بىر قوش اۇرادان گۇيه
قالخىب بىر گوللە قمىشلىرى بۇزموش
چايىن سويونو اوس—توموزه
داشلاندىرمىشىدى! تا گۇز ايشلەدىكجه
بىر اوزون چاي اۇتايىندا قمىشلىر سس
سسە وئرمىشىدىلر!

دليلىر كىمى اۇزومو سويىا ويردىم! و
سورعتلە قمىشلىيه سارى قدم آتدىم!
ھەرآن اۇرا ياخىنلاشىردىم! آما سو
گاھان اىستەيردى كى منىم سورعتىمى
آلسىن آما من دې اۇلوشدوم! اورەيىم
دال با دالا چىرپىنىردى! و اۇ ناله
سسى داھا آرتىق منە ياخىنلاشىشىدى!
منىم چايا گىردىيىم آندا اۇدا ائللە
اۇزو اوستە چايىن قىراغىنا سرەلنىمىش
گۇزلىرىنى منە سارى بىر دىمىشىدى! و
دليلىنىن آلتىندا تىز تىز آند
وئرىردى!:

«سن آللە داھا آرتىق ياخىنلاشما!»
و من اعتىناسىزجا اۇقدەر گىتدىم كى
قىمىشلىيه يئتىردىم، تلەسىك تلەسىك
قىمىشلىرى اۇيان بويانا ويرىب سسسە

ياخينلاشديم! منيم قىدملرېم له ناله
سىيده داها آشكارلاشمىشدي! دئيه سن بىر
يارالى قورد ناله سى ايدى كى دىرى
قالماق ايچون يالوارىردى!
آتام پئىسه يىمدەن مؤحكىم بىر سىلله
وېرمىشىدى:
«مەيەر بىلمىرسن قورددان اولان ائله
قوردا بنزەر؟! اؤتور گل گئدەك!»
سؤنرا اليمدەن ياپىشىب اؤز
داليسىجا مئى سوروموشدو! مندە
نىگران نىگران دالا باخمىشىم!
«آما آتا! اؤتك قالمىشسا اؤنو آىرى
قودلار دىدەك! نە اولار بىر ذرە دور
اوندان بىر شكىل چكىم! چؤخ گؤزەل
اولار ها؟!»
آتام دا ھىرسلنمىش الينى اليمدەن
اوزموش، گئتمىشىدى!
قوردون بالاسى آناسىن باشى اوستە
دورموش دئيه سن آغلامىشىدى! ھردەندە
اوزونو اؤنون اوزونە سورتىموش اؤنا
يالوارىردى! يارالى قورد دا ھردەن
باشىنى قالمىش نىگران نىگران
باخىردى! سؤنرا ارباب گؤلگەسىلە
بىر بىر چىنار آغاجلارىن داليندان
آتىنى چارپا چارپا گلمىشىدى و مئى
تپىي ايلە بىر قىراغا دوشوبسە ائله اؤ

یالنیش بیغلاری ایله اۇنلاری
آپارمیشدی، سۇنرا قورودموشدو!
سۇنرا بیزه قۇناق گلمیشسه باجیم
قوروموش قوردو جهیزلرینین اوستونده
گۇرهنده باغری چاتلامیشدی، آتام
ایسه سیلاهی الینده آستانانین
قاپیسینا دایانغیش اربابی قاچقین
ااتمیشدی!

اۇنون سسی داها آرتیق آیدینلاشمیشدی!
قمیشلری بیر قیراغا ویردیم تۇپراق
رنگینده اۇلان لیباسلاری ایله آلله
سایاق اوزانغیش باشماقلاریندا باشینین
آلتیندا قۇیموشدو! باشینی گۇتوروب
قوجاقلادیم! سو ایسته دی، بیر دۇلو
بايیدا سو دۇداقلاریندا
یاخینلاشیدیرمیشسا ایچیب هوشدان
گئتدی! ائله قمیشلره تایی، ائله
منیم لوت قاییقیم کیمی کی چایین
قیراغیندا هوشدان گئتمیشدی!

اۇ هله چای قیراقیندا پریشان حالدا
قدم ویریردی! اوزاقدان کی بیزیم
گولگه میزی گۇیدو اۇزونو سویا ویریب
بیزه یاخینلاشیدی! سۇنرا قاییقین
ایپیندهن یاپیشیب چایین قیراغینا
ساری سوزدو! سۇنرا یارالی عسگر
بئیلینده گۇتوروب بیر اوشاق کیمی

اۋزونه دۇلامىش جادانين اوزونلوغوندا
ايتدي!
آنام چۇخ قۇرخولويدو:
«كىشى! اينان كي چۇخ سئوينيرەم! من
اوشاقىمي دالېما چالمىش گئتدېم سو
گتدېم! لېباسلاري يودوم! سۇنرا
قايددېم!»
سۇنرا يالوارمىش:
«منله اۇغلودان ائله بوجور كي
ياتىبدي بىر پۇرتره چكەبىلرسنمي؟!»
آتام ايسە سئوينچك رنگلريني يان
يانا يىغىب منله آنامدان بىر پۇرتره
چكمىش، من يوخلامىشدم و آنام دئيهسن
مىن ايلدير كي ائله بو يوكو بئلىندە
چارپىب جادالاردا چالمىشدي!
يۇرولموش دىزلريني ياواش قاتلايىب
دىزي اوستە اۇتدو! بىرنئچە داچي سو
ايچىب يارالي عسگريندە دۇداقلاريني
ايسلاتمىش يالواردېم:
«اينان! مندە سنە ياردېم ائدە
بىلرەم! قۇي يۇلون قالانىني من اۇنو
آپارىم!»
بىر يارالي قورد كىمي اوستومه
داشلاندي! اوزون بارماقلاري آيىن
گۇلگەسىندە اۇنون يارالاريني
اۇرتموشدو!:

«ئىدەن دوشونموسن! ئۇ مېم سۇن
اوزومدو!» سۇنرا باشىنى آشاغى سالمىش
آغلادى:

«ئىلە بىر آما كىمى! مېن ئۇنو چۇخ
سۇيرەم! ئۇ مېم وارلىغىم آتامىن
سۇن ھوسى! كى آتاملا و مېلە قاچمىش
برابر قاچمىش آتام دالىنىدا
يوخلامىشدى! ئىلە يوخودان ئۇياناندا
آتام اوچموشسا ئۇ مېم غىرت بوتاغىم
ئۇلوشدو!»

سۇنرا آغلادى دۇداقلىرىنى ئۇنون
اوزونە ياخىنلاشدىردى! و گۇزلىرىنى
چاىا تىكمىش دئىسەن مېن اىلاىدى كى
بوز دۇغوش اوزون بارماقلىرى اىلە
سىلاح اللرىنىدە اوزاقتا دوران
عسگرلىرى گۇستىردى!

يادا بىر پۇرتىرە كىمى تانرىنىن
ياراتىدىقلىرىنا حىرت ائىدىردى،
عسگرلىر اللرىنىدە سىلاح ، چايدان
گىچىردىلەر، ئىر - گۇيدەن قان
ياغىردى، اولدوزلار سۇن نفسلىرىنىدە
اوتانچاقتان گۇزلىرىنى قارا پردە
چكىش حىن حىن آغلايدىلار، دونىان
سۇنا ئىتمىش قاپىلارى بىر بىر دۇيەن
پۇتونلار قۇرخودان سوسان اىنسالارا
آتش ائىدىردىلەر، بىر ئۇغلان بىر قىز،

بىر كۆرپە ، مېن كۆرپو، گۆزلىرى اۇيوق
اۇيوق ، مېن يۇنتانغىش ھئىكىل گشىدە
قاسلارى ايلە ، سپىلەن ساچلارى ايلە
الرىندە سىلاح اوزون بارماقلىرى ايلە
چايىن اۇتايىنى گۇسترنەن حالدا دىزە
چۆكۈب، لال اۇلوش ، سوسموشدولار! و
تارىخىن ان چىرگىن و اراقلىرى اينسانلارىن
اۋنوندە آچىلمىشىدى!

سۇنرا دوعا يازان اۇغلان ، اۋپوشلر
، آغلايشلار:

« مېن باغىشلا دۇستوم! »

بارىت قۇخوسو، اۇلوم ھارايى ، غم
ماھنى سى و چىسگىن دومانلى گىجەلر !
مندە اۇنلارلا موخالىف قاچدىم!

قاچدىم ، ائلە چىنار باغلارىنىن سۇن
سىراسىنادەك كى جادانىن اۇيان
بويانىندا دورموشدولار! و اۇنلارىن
گۈلگەلرىندەن داھا آرتىق
اوزاقلادىم! دئىسەن بونلار ھامىسى بىر
اوزون ناغىلاغىش كى يالنىز
كىتابلاردا اۇخوموشدوم! يا بىر اورەك
سىخىنتىسى كى بىر پۇرتىرە كىمى
قاباقىمدا منلە دانىشىردى! و من
اۋنو اۋز اورەيىمدەن اۋترو

چكمىشىدىم! و آلتىندا آتام آدىلەبىر
جىزىق چكمىشىدىم!
ايندى داها حىس ائىدىردىم كى اۇنا
چۇخ چۇخ ياخىنلاشمىشام! و ھران
مومكوندور كى بىر بىرعىزلە اوز بە
اوز گلىب سالاملاشدىق!
دنىز 28-08-2004